

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην
Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Οργανισμών και
Επιχειρήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Με τίτλο

**ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ
ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

του

Μπακαρού Χρυσοβαλάντη

A.M.: μαρμ 12037

Επιβλέπων: Φωτόπουλος Γεώργιος, Καθηγητής

Τρίπολη, Ιανουάριος 2014

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οργάνωση και Διοίκηση
Δημοσίων Υπηρεσιών, Οργανισμών και Επιχειρήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Με τίτλο

**ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ
ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

του

Μπακαρού Χρυσοβαλάντη

(marm 12037)

Επιβλέπων: Φωτόπουλος Γεώργιος, Καθηγητής

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την ^η Φεβρουαρίου 2014

.....

Τρίπολη, Ιανουαρίου 2014

.....
ΜΠΑΚΑΡΟΣ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΗΣ

Πτυχιούχος του Τμήματος

Copyright © 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου δεν υποδηλώνει απαραίτητα και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κο Φωτόπουλο, καθώς και τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής για την αποτελεσματική συνεργασία και συμβολή τους στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλω να εκφράσω προς τους γονείς μου, τη σύζυγό μου Εύη και τα παιδιά μου Ελένη, Μαρία - Χρυσή και Σωτήρη, για τη συμπαράστασή τους και τη στήριξη των επιλογών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	8
Abstract.....	10
Εισαγωγή.....	11

1. Μέρος Πρώτο

1.1 Ορισμός του φαινομένου.....	13
1.2 Ιστορική αναδρομή.....	17

2. Μέρος Δεύτερο

2.1 Οργανωμένη εγκληματική δράση και «ξέπλυμα χρήματος».....	21
2.2 Χαρακτηριστικά του Οργανωμένου Εγκλήματος.....	27
2.2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	27
2.2.2 Πολιτική Διακήρυξη της Νάπολης.....	28
2.2.3 Ηνωμένα Έθνη.....	29
2.3 Εθνική νομοθεσία για το οργανωμένο έγκλημα.....	30

3. Μέρος Τρίτο

3.1 Τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων (Μοντέλα).....	33
3.1.1. Το κυκλικό μοντέλο.....	33
3.1.2 Αμερικάνικο μοντέλο των τριών φάσεων.....	34
3.1.2.1 Η φάση της τοποθέτησης (Placement stage).....	34
3.1.2.2 Η φάση της στρωματοποίησης ή συσσώρευσης (Layering stage).....	35
3.1.2.3 Η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage).....	36
3.1.3 Το τελεολογικό μοντέλο.....	38
3.1.4 Μοντέλα των φάσεων.....	39

3.2 Λοιπές μέθοδοι και τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	40
--	----

4. Μέρος Τέταρτο

4.1 Γενική παρουσίαση του φαινομένου και ο ρόλος χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.....	44
4.1.1 Ο ρόλος των υπεράκτιων κέντρων ή φορολογικών παραδείσων στο ξέπλυμα χρήματος.....	45
4.1.2 Το Διαδίκτυο και το ξέπλυμα χρήματος.....	46
4.1.3 Ξέπλυμα χρήματος και φοροδιαφυγή.....	48
4.1.4 Το κυρίαρχο νόμισμα και ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.....	48
4.1.4.1 Οι υποχρεώσεις των Χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα	50
4.1.4.2 Υποχρεώσεις των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που απορρέουν από τους κανόνες της F.A.T.F.....	60
4.1.4.3 Ο ρόλος της τράπεζας της Ελλάδος.....	63
4.1.4.3.1 Παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος.....	64
4.1.4.3.2 Ποινές – Κυρώσεις (ελληνική νομοθεσία).....	65
4.2 Νομοθετικό πλαίσιο.....	66
4.2.1 Διεθνές νομοθετικό πλαίσιο.....	67
4.2.2 Ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο.....	69
4.2.2.1 Η πρώτη οδηγία.....	70
4.2.2.2 Δεύτερη οδηγία.....	72
4.2.2.3 Τρίτη οδηγία.....	73
4.2.3 Ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο.....	76
4.2.3.1 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής	

Κατάσταση.....	77
----------------	----

5. Μέρος Πέμπτο

5.1 Επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	80
5.2 Έκταση του φαινομένου.....	84
5.3 Εφαρμογή Διεθνών προτύπων από τα κράτη ενάντια στην αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος (Anti Money Laundering) και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	86
5.3.1 Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF).....	86
5.3.2 The Egmont Group.....	87
5.3.2 MONEYVAL.....	88
5.3.3 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.....	89

6. Μέρος Έκτο

6.1 Περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος.....	94
6.1.1 Υπόθεση της BCCI.....	95
6.1.2 Υπόθεση Αλέξανδρου Αγγελόπουλου.....	97
6.1.3 Σκάνδαλο Siemens στην Ελλάδα.....	99
6.2 Στατιστικά στοιχεία.....	100
6.3	

Συμπεράσματα.....	<u>104103</u>
-------------------	---------------

Βιβλιογραφία.....	Σφ
-------------------	----

άλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία επιχειρείτε να γίνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και ανάλυση του φαινομένου της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες δραστηριότητες ή όπως είναι γνωστή στο ευρύ κοινό «Ξέπλυμα Μαύρου ή Βρώμικου Χρήματος».

Στο πρώτο μέρος προβάλλεται η ανάλυση της έννοιας του όρου καθώς και μια ιστορική αναδρομή στην οποία παρουσιάζεται η διαδρομή και η εξέλιξη του φαινομένου μέσα στον χρόνο.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται και αναλύεται το πως η οργανωμένη εγκληματική δράση συνδέεται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται αναλυτικά τεχνικές και εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και αναλύονται τα μοντέλα των φάσεων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος:

- α) Τα μοντέλα των κύκλων,
- β) το Τελεολογικό μοντέλο,
- γ) τα μοντέλα των φάσεων και
- δ) το Αμερικάνικο μοντέλο των τριών φάσεων.

Στο τέταρτο μέρος επιχειρείτε προσέγγιση και παρουσίαση του φαινομένου σε σχέση με ύποπτες και ασυνήθιστες συναλλαγές, ύποπτες δραστηριότητες που υποδηλώνουν ξέπλυμα χρήματος.

Επιπλέον γίνεται ανάλυση των υποχρεώσεων των χρηματοοικονομικών φορέων σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο παραθέτοντας το Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο για την καταπολέμησή του, το ρυθμιστικό πλαίσιο που υπάρχει σε Ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και τι περιλαμβάνει η Ελληνική νομοθεσία.

Στο πέμπτο μέρος αποτυπώνονται οι επιπτώσεις και η έκταση του φαινομένου και προβάλλεται ο ρόλος των διεθνών οργανισμών.

Στο έκτο μέρος παραθέτονται στατιστικά στοιχεία, παρουσιάζονται πιστοποιημένες περιπτώσεις σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο και εξάγονται συμπεράσματα.

ABSTRACT

This paper attempts to become a comprehensive approach and analysis of the phenomenon of money laundering or as known to the general public as "laundering dirty money."

In the first part is showing the analysis of the term and a throwback describing the path and evolution of the phenomenon over time.

The second part presents and analyzes how the criminal activity and organized crime, related to money laundering.

The third part presents detailed techniques and tools used for the purpose of money laundering and analyzes models of the phases of money laundering :

- a) The models of cycles,
- b) the teleological model,
- c) models of the phases and
- d) the American model of three phases.

In the fourth part is attempting an approach and presentation of the phenomenon in relation to suspicious and unusual transactions, suspicious activities that suggesting money laundering.

In addition it is more analyzed the obligations of financial institutions at international, European and national level, giving the international legal framework for the fight against money laundering and the existing regulatory framework at European level and what it is included in the Greek legislation.

In the fifth part is reflected the impact and the extent of the phenomenon and it is putting forward the role of international organizations.

In the sixth part are listed statistics, presented certified cases at global and national level, and conclusions are drawing.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"Πολλά και ανόσια περί το των πολλών νόμισμα γέγονε"
Πλάτων, 427-347 π.Χ., Φιλόσοφος

Η νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο έχει εξελιχθεί ιδιαίτερα στις σύγχρονες κοινωνίες. Αφορά κυρίως στην νομιμοποίηση εσόδων που η πηγή τους δεν είναι νόμιμη είτε λόγω άσκησης παράνομων δραστηριοτήτων είτε λόγω άσκησης νόμιμων δραστηριοτήτων των οποίων όμως τα έσοδα αποκρύπτονται σκοπίμως από τις φορολογικές αρχές προκειμένου την μη πληρωμή των προβλεπόμενων φόρων και τελών.

Το φαινόμενο του «ξεπλύματος μαύρου – βρώμικου χρήματος» όπως έχει επικρατήσει να λέγεται, έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις τις τελευταίες δεκαετίες ακολουθώντας μια σταθερά ανοδική πορεία εξάπλωσης και εξέλιξης και θα έλεγε κανείς ότι βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε μια παρατεταμένη ακμή. Το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί την τρίτη κατά σειρά βιομηχανία – μετά την εμπορία πετρελαίου και το ξένο συνάλλαγμα¹.

Η εξάπλωση αυτή του φαινομένου οφείλεται κυρίως στην παγκοσμιοποίηση των αγορών και της κίνησης κεφαλαίων καθώς και στην ανάπτυξη των ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών μέσω του διαδικτύου.

Τα κράτη έχουν αναγνωρίσει τους κινδύνους, τυχόν περαιτέρω εξάπλωσης, του φαινομένου αλλά και τις αρνητικές συνέπειες που έχει επιφέρει η εξάπλωση αυτή τόσο στην παγκόσμια οικονομία αλλά και στην οικονομία κάθε κράτους ξεχωριστά, όσο και στην ανάπτυξη των εγκληματικών & τρομοκρατικών οργανώσεων.

Σε οικονομικό επίπεδο δημιουργείται αστάθεια στα

¹ Robinson 1995, Πρινωτάκη 2008

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λόγω των μεγάλων χρηματικών ποσών που διακινούνται δημιουργώντας προβλήματα ρευστότητας. Τα κράτη επιβαρύνονται δημοσιονομικά με την απώλεια εσόδων λόγω της μη απόδοσης φόρων και προσπαθώντας να καλύψουν το δημοσιονομικό κενό καταφεύγουν σε τακτικές υπερφορολόγησης των νόμιμων πολιτών και επιχειρήσεων.

Στα πλαίσια λοιπόν της αντιμετώπισης του φαινομένου τα κράτη έχουν αναπτύξει συνέργιες και δράσεις προκειμένου να περιορίσουν, όσο το δυνατόν περισσότερο την ανάπτυξή του, λαμβάνοντας μέτρα όπως η ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου σε επίπεδο ενδοχώριο, πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο. Επιπλέον τα κράτη μέσα από τις διακρατικές συνεργασίες έχουν προχωρήσει στην ανάπτυξη μεθόδων και «εργαλείων» που βοηθούν στην πρόληψη και αντιμετώπισή του φαινομένου.

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση του πλαισίου ανάπτυξης, δράσης και αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες. Επιπλέον αναλύεται, η οργανωμένη εγκληματική δράση και σύνδεσή της με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ο ρόλος του χρηματοοικονομικού φορέα, τα μοντέλα των φάσεων, οι τεχνικές και τα «εργαλεία» της νομιμοποίησης εσόδων.

Θα παρουσιαστεί το φαινόμενο του «ξέπλυματος χρήματος» σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο παραθέτοντας το Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο, το Ρυθμιστικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και τι περιλαμβάνει η Ελληνική νομοθεσία.

Τέλος θα παρουσιαστεί ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, η έκταση του φαινομένου, οι επιπτώσεις στην κοινωνία και την οικονομία, παραθέτοντας στατιστικά στοιχεία και πίνακες από μελέτες και θα αναλυθούν περιπτώσεις «ξέπλυματος χρήματος» σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο.

1. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Αναζητώντας τον ορισμό του φαινομένου του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» καταλήγουμε, κάνοντας μία επιφανειακή προσέγγιση, στο ότι είναι: η νομιμοποίηση εσόδων από δραστηριότητες, όχι απαραίτητα νόμιμες, χρησιμοποιώντας νομιμοφανείς ή όχι τρόπους για την νομιμοποίησή τους.

Με τον όρο «βρώμικο χρήμα», ή «μαύρο χρήμα» και ευρύτερα «μαύρα», καθιερώθηκε να χαρακτηρίζεται, περισσότερο δημοσιογραφικά, οποιοδήποτε είδος εσόδου από παράνομη πράξη ή ακόμη και έσοδο από νόμιμη πράξη το οποίο στη συνέχεια δεν δηλώνεται, κατά παράβαση της υφιστάμενης φορολογικής νομοθεσίας. Και στις δύο περιπτώσεις ανάγεται σε οικονομικό έγκλημα.

Στην μεν πρώτη περίπτωση το προϊόν της παράνομης πράξης δεν δηλώνεται προκειμένου να μην αποκαλυφθεί αυτή και οι δράστες της, στη δε δεύτερη περίπτωση για να μην υποστεί φορολογική επιβάρυνση, που επίσημα χαρακτηρίζεται αδήλωτο έσοδο.

Συνέπεια αυτού του χαρακτηρισμού είναι, κατά αντίθεση, η διάκριση του χρήματος σε «καθαρό χρήμα» που προέρχεται από νόμιμες δραστηριότητες και το οποίο στη συνέχεια δεν αποκρύπτεται και το «βρώμικο ή μαύρο χρήμα» που αποκρύπτεται.

Σε συνέχεια των παραπάνω ο όρος «ξέπλυμα χρήματος», ή «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», (που λέγεται κατ' έμφαση, ή πλεονασμό), καθιερώθηκε ομοίως να χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή που γίνεται με διάθεση μαύρου χρήματος, επί νόμιμης πράξης που επιφέρει οικονομικό αγαθό το οποίο στη συνέχεια δεν αποκρύπτεται, μεταβαλλόμενο έτσι σε καθαρό χρήμα. Απλούστερα παραδείγματα είναι η

κατάθεση μαύρου χρήματος σε τράπεζα και στην συνέχεια η ανάληψη για κάλυψη οικονομικών αναγκών ή η απ' ευθείας αγορά μετοχών από χρηματιστήριο, κ.ά..

Φορείς μαύρου χρήματος ή ξεπλύματος χρήματος μπορεί να είναι τόσο φυσικά πρόσωπα όσο και νομικά πρόσωπα (ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου), ή ακόμα και κυβερνήσεις χωρών. Γενικά το μαύρο χρήμα και οι όποιες δραστηριότητες επ' αυτού συνιστούν ευρύτερα την έννοια της παραοικονομίας. Η αναφορά σε πολύ μεγάλα ποσά μαύρου χρήματος ανάγεται σε εκδήλωση οργανωμένου εγκλήματος.

Τα διάφορα κράτη προκειμένου να αντιμετωπίσουν φαινόμενα παραγωγής μαύρου χρήματος θεσπίζουν κατάλληλες νομοθεσίες για την πάταξή τους, μεταξύ των οποίων μπορεί να είναι ειδικές ελεγκτικές υπηρεσίες, περιορισμοί ελεύθερης διακίνησης χρήματος, κ.λ.π.²

Κατά την διάρκεια των ετών έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί που προσπαθούν να αποδώσουν το φαινόμενο του «ξεπλύματος χρήματος».

Κατά τον Lyman: Ξέπλυμα χρήματος είναι η μεταμόρφωση παρανόμως αποκτηθέντων κεφαλαίων σε ότι εμφανίζεται νόμιμο, σε συνδυασμό με την συγκάλυψη των παρανόμων πηγών εισοδήματος.

Σύμφωνα με τον Levi: Ξέπλυμα χρήματος είναι η μετατροπή ή μεταφορά περιουσίας γνωρίζοντας ότι προέρχεται από σοβαρά εγκλήματα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη μεταμφίεση της παράνομης προέλευσης αυτής ή τη συνδρομή κάθε προσώπου που έχοντας εμπλακεί στην διάπραξη τέτοιας προσβολής ή προσβολών επιθυμεί να αποφύγει τις νόμιμες συνέπειες των πράξεων του, και την απόκρυψη ή μεταμφίεση της αληθινής φύσης, πηγής, τοποθεσίας, διάθεσης, κίνησης, γνωρίζοντας ότι μια τέτοια περιουσία προέρχεται από σοβαρά εγκλήματα.

Ο Walker ανέφερε ότι: Το ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία με την οποία χρήματα από παράνομη πηγή εισάγονται σε μία οικονομία και

² Wikipedia.org

χρησιμοποιούνται για νόμιμους σκοπούς.

Ενώ οι Graycar & Grabosky το όρισαν ως εξής: Το ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία με την οποία τα έσοδα από έγκλημα (βρώμικο χρήμα) τοποθετούνται σε μία σειρά συναλλαγών, οι οποίες αποκρύπτουν την παράνομη προέλευσή τους και τα κάνουν να εμφανίζονται σαν να προέρχονται από νόμιμη πηγή (καθαρά χρήματα)³.

Ο ορισμός της «Προεδρικής Επιτροπής για το Οργανωμένο Έγκλημα των Η.Π.Α.» (President's Commission on Organised Crime-1986) αναφέρει ότι: «Ως νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται νόμιμη.»

Ο Janet Reno, πρώην Γενικός Γραμματέας σε θέματα ασφαλείας των Η.Π.Α., προλογίζοντας την Εθνική Στρατηγική κατά του Ξεπλύματος Χρήματος για το έτος 1999 ανέφερε: «Ξέπλυμα χρήματος είναι η οικονομική πλευρά όλων των οικονομικών εγκλημάτων... Τούτο προσδίδει δύο πτυχές στο ξέπλυμα χρήματος. Πρώτον, ενισχύει τους εγκληματίες και τις εγκληματικές οργανώσεις να συνεχίσουν τις παράνομες δραστηριότητές τους. Δεύτερον, το ξέπλυμα χρήματος είναι ιδιαίτερης απαξίας από μόνο του. Επηρεάζει το οικονομικό μας σύστημα, και όπου επιτρέπεται να λειτουργήσει διαβρώνει τη δημόσια πίστη σε θεσμούς και αξίες. Επιπλέον, στην σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας, επηρεάζει την κίνηση των χρηματικών κεφαλαίων, απειλώντας την παγκόσμια σταθερότητα»⁴.

Ένας άλλος ορισμός οποίος είναι προσανατολισμένος σε σχέση με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναφέρει ότι το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» είναι η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

³ Βεδεράκη Ευτυχία, 2010

⁴ Πρινωτάκη, 2008

από πάσης φύσεως χρηματοοικονομική δραστηριότητα, η οποία κάνει πολλαπλές μεταφορές και μετατροπές κεφαλαίων σε φυσική ή άυλη μορφή προκειμένου να νομιμοποιήσει τα ανωτέρω καθώς και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας με πάσης φύσεως βοήθεια που μπορεί να δοθεί σε οργανισμούς ή κράτη, τα οποία συνδέονται ή υποθάλπουν την τρομοκρατία ή το παραεμπόριο όπλων ή την εκμετάλλευση λαθρομεταναστών ή το εμπόριο ναρκωτικών⁵.

Όπως αντιλαμβάνεται κανείς από τον τελευταίο ορισμό με τον όρο έσοδα εκτός από το φυσικό χρήμα, εννοούμε και τις μετοχές σε χρηματιστήρια της ίδιας χώρας ή άλλων χωρών, τα ομόλογα (εταιρικά ή δημόσια), τα αμοιβαία κεφαλαία, τις προθεσμιακές καταθέσεις «ορισμένου χρόνου», την απόκτηση χρυσού (σε φυσική μορφή), την κατοχή έργων τέχνης, την απόκτηση πολυτελών αυτοκινήτων ή σκαφών ή κατοικιών κ.α..

Δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται ως παράνομες και εγκληματικές και αποφέρουν διεθνώς μη νόμιμα έσοδα είναι: το εμπόριο ουσιών (π.χ. χάπια, ναρκωτικές ουσίες, παραφαρμακευτικά σκευάσματα), το εμπόριο ειδικών πόρων (π.χ. πλουτόνιο για παραγωγή πυρηνικών), το εμπόριο λευκής σαρκός (π.χ. εκμετάλλευση γυναικών στην πορνεία, εκμετάλλευση ανήλικων παιδιών στην εργασία, εκμετάλλευση ανήλικων παιδιών στην παραγωγή ηλεκτρονικών κινηματογραφικών θεμάτων), η εμπορική εκμετάλλευση (π.χ. παράνομη εργασιακή απασχόληση, ο εξαναγκασμός στην επαιτεία), το εμπόριο οργάνων, το εμπόριο όπλων, το παραεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων κ.α..

Στην διεθνή ορολογία όταν γίνεται αναφορά στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες-εγκληματικές δραστηριότητες ή «ξέπλυμα χρήματος» χρησιμοποιείται η ονομασία «money laundering».

Σύμφωνα με την οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 1991, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του

⁵ <http://trapeziodikaio.blogspot.gr>

χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες [Επίσημη Εφημερίδα L 166 της 28.6.1991] απαριθμούνται οι σκόπιμες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως κάτωθι:

- Η μετατροπή ή τη μεταφορά προϊόντων εγκληματικής προέλευσης, με σκοπό την απόκρυψη ή την παραποίηση της παράνομης προέλευσης των ανωτέρω προϊόντων ή την αρωγή σε όλα τα άτομα που ενέχονται σε αυτή τη δραστηριότητα ώστε να αποφύγουν τις νόμιμες συνέπειες αυτών των πράξεων·
- Η απόκρυψη ή την παραποίηση της πραγματικής φύσης, προέλευσης, θέσης, διάθεσης, διακίνησης ή ιδιοκτησίας των σχετικών προϊόντων για τα οποία ο δράστης γνωρίζει ότι προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από συμμετοχή σε αυτές·
- Η κτήση, την κατοχή ή τη χρήση των προϊόντων γνωρίζοντας, κατά την αποδοχή αυτών των προϊόντων ότι προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από συμμετοχή σε αυτές
- Η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρονται στα τρία ανωτέρω σημεία, τη σύσταση συμμορίας για τη διάπραξη αυτής της πράξης, τις προσπάθειες διάπραξης, την αρωγή, την προτροπή ή τη συμβουλή σε κάποιον να τη διαπράξει ή να τον διευκολύνει στην εκτέλεση.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι πρακτική της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες χρονικά δεν έχει προσδιοριστεί παρόλα αυτά ο όρος «money laundering» λέγεται ότι προέρχεται από το καθεστώς της μαφίας της Laundromats στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι Γκάνγκστερ εκεί κέρδιζαν τεράστια ποσά σε μετρητά από

εκβιασμούς, πορνεία, τυχερά παιχνίδια και παράνομη διάθεση ποτού. Χρειάζονταν να δείξουν μια νόμιμη πηγή για αυτά τα χρήματα. Ένας από τους τρόπους για να γίνει αυτό ήταν αγοράζοντας φαινομενικώς νόμιμες επιχειρήσεις, ώστε να αναμειγνύονται στα νόμιμα οικονομικά αποτελέσματα αυτών τα παράνομα κέρδη από άλλες δραστηριότητες, η αλυσίδα πλυντηρίων ρούχων Laundromats επιλέχθηκε από τους άνδρες της μαφίας του Αλ Καπόνε, επειδή ήταν επιχειρήσεις που δούλευαν με μετρητά και αυτό ήταν ένα αδιαμφισβήτητο πλεονέκτημα για ανθρώπους σαν τον Αλ Καπόνε. Σύμφωνα με τον Robinson, αποτελεί μύθο ότι από αυτή την ιστορία προήλθε η ονομασία «money laundering». Συγκεκριμένα αναφέρει ότι:

«Ξέπλυμα χρήματος ονομάζεται ότι λέει, διότι περιγράφει τέλεια το τι συμβαίνει – ότι είναι παράνομο ή βρώμικο χρήμα περνάει μέσα από ένα κύκλο συναλλαγών, ξεπλένεται, έτσι ώστε όταν βγαίνει στο άλλο άκρο, να είναι απολύτως νόμιμο ή καθαρό, χρήμα. Με άλλα λόγια, η προέλευση των κεφαλαίων που αποκτήθηκαν παράνομα είναι κρυμμένη μέσα από μια διαδοχή μεταβιβάσεων και έτσι ώστε αυτά τα κεφάλαια μπορούν τελικά να εμφανίζονται ως νόμιμο εισόδημα».

Παρόλο την σύλληψη και καταδίκη του Καπόνε τον Οκτώβριο του 1931, για φοροδιαφυγή ο Meyer Lansky (γνωστός ως ο λογιστής της Μαφίας) ψάχνοντας τρόπους για να νομιμοποιήσει χρήματα της Μαφίας μετέφερε κεφάλαιά της στο εξωτερικό. Στην συνέχεια αγόρασε μία Ελβετική τράπεζα στην οποία έκανε μεταφορά κεφαλαίων μέσα από ένα πολύπλοκο σύστημα εταιριών (εικονικών και μη) και τραπεζικών λογαριασμών και τα χρήματα επαναπατρίζονταν με την μορφή δανείων από ξένη τράπεζα με αποτέλεσμα όχι μόνο να έχει καταφέρει την νομιμοποίησή τους αλλά πολλές φορές είχε και φοροαπαλλαγή λόγω του δανεισμού.

Έτσι ο Meyer Lansky δημιούργησε τον πρώτο μηχανισμό ξεπλύματος χρήματος και θεωρείτε αυθεντία στο είδος για τις

πρωτοποριακές μεθόδους που ακολούθησε⁶.

Στην πραγματικότητα η πρώτη χρησιμοποίηση του όρου «ζέπλυμα χρήματος» έγινε κατά την διάρκεια έρευνας που αφορούσε στο σκάνδαλο Watergate στις ΗΠΑ. Το σκάνδαλο αφορούσε το ζέπλυμα χρημάτων που είχαν συγκεντρωθεί για την προεκλογική καμπάνια του Προέδρου Richard Nixon μέσω μιας διαδρομής επαναπατρισμού που ακολούθησαν μέσω Μεξικού. Σε δημοσιεύματα εκείνης της εποχής που αναφέρονταν στο συγκεκριμένο σκάνδαλο χρησιμοποιήθηκε η λέξη «laundering» για να περιγράψει το «ζέπλυμα» που έγινε.

Ως τα μέσα της δεκαετίας του '80 η διαδικασία του «ζεπλύματος χρήματος» είτε θεωρούνταν ποινικά αδιάφορη είτε αντιμετωπιζόταν μόνο με τις διατάξεις για την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Τις τελευταίες δεκαετίες το σκηνικό έχει αλλάξει. Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις ή διαφορετικά το ζέπλυμα του βρώμικου χρήματος έχει αποσυνδεθεί από την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος και συγκεντρώνει ξεχωριστό ενδιαφέρον σε διεθνές επίπεδο.

Το πρώτο κράτος που πήρε μέτρα για τον περιορισμό της πρακτικής του ζεπλύματος από την δεκαετία του '70 είναι οι Η.Π.Α.. Μετά από πίεση των Η.Π.Α., το 1980, το Συμβούλιο της Ευρώπης διατυπώνει μια πρώτη Σύσταση για την αντιμετώπιση του προβλήματος με τίτλο: «Μέτρα κατά της μεταφοράς και εξασφάλισης Κεφαλαίων εγκληματικής προέλευσης». Στη Σύσταση αυτή τονιζόταν η ανάγκη να αναλάβει ο Τραπεζικός Τομέας μεγαλύτερες ευθύνες και ουσιαστικότερες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που λαμβάνει ορισμένα μέτρα είναι η Αγγλία το 1986 και ακολουθεί η Γαλλία το 1987.

Στις 19 Δεκεμβρίου 1988 υπογράφεται στη Βιέννη από 67 κράτη η

⁶ <http://www.laundryman.u-net.com>

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών στα πλαίσια της οποίας προβλέπεται και η υποχρέωση λήψης όλων των αναγκαίων διοικητικών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, τη διεθνή συνεργασία, την άρση του τραπεζικού απόρρητου καθώς και η υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που στοχεύουν στη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων⁷.

Στην συνέχεια, ως απόδειξη της ευαισθητοποίησης των κρατών σε σχέση με την καταπολέμηση του φαινομένου, λήφθηκαν και άλλες νομοθετικές πρωτοβουλίες τόσο σε Διεθνές όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο τρίτο μέρος θα αναπτυχθεί εκτενώς το ρυθμιστικό πλαίσιο που υπάρχει Ευρωπαϊκό επίπεδο, σε Διεθνές και τι περιλαμβάνει η Ελληνική νομοθεσία.

⁷ www.trapeziodikaio.blogspot.gr

2. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ «ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ»

Ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» περιλαμβάνει ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων, αγορών, εμπλεκόμενων ατόμων, διαπραττομένων εγκλημάτων, επιπέδων οργάνωσης, μέσων και μορφών διάπραξης και άλλων πτυχών.

Λόγω της ιδιαιτερότητας και της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει η εγκληματική αυτή δραστηριότητα, καθιστά δύσκολη την ύπαρξη ενός κοινά παραδεκτού ορισμού για το οργανωμένο έγκλημα ο οποίος θα μπορεί να καλύπτει όλες του τις εκδηλώσεις, για αυτό το λόγο αποτέλεσε και αποτελεί σημείο διαφωνιών στα διεθνή fora.

Όμως παρά τις κατά καιρούς εννοιολογικές διακυμάνσεις, ως οργανωμένο έγκλημα θεωρείται «η οργάνωση προσώπων που έχει σαν σκοπό την άσκηση εγκληματικής δραστηριότητας σε διαρκή βάση, προκειμένου να αποκομίσει οικονομικά οφέλη και να ελέγξει εθνικές και διεθνείς καταστάσεις». Η Interpol, υιοθέτησε με απόφασή της το 1998, στα πλαίσια του πρώτου συμποσίου για το οργανωμένο έγκλημα που έγινε στη Λυών της Γαλλίας τον ακόλουθο ορισμό: «Οργανωμένο έγκλημα είναι κάθε επιχείρηση ή ομάδα ατόμων που εμπλέκεται σε διαρκή παράνομη δραστηριότητα, η οποία έχει ως πρωταρχικό σκοπό την απόκτηση κερδών ανεξάρτητα από τα εθνικά σύνορα».

Στη Γερμανία από εκπροσώπους της Αστυνομίας και της Δικαιοσύνης διαμορφώθηκε ο ακόλουθος ορισμός: «Οργανωμένο έγκλημα είναι η βασιζόμενη στην επιδίωξη κερδών και δύναμης προσχεδιασμένη διάπραξη εγκληματικών πράξεων, από τις οποίες κάθε μία ή στο σύνολό

τους είναι ιδιαίτερης σπουδαιότητας, εφόσον διαπράττονται από περισσότερους των δύο δραστών, οι οποίοι έχοντας καταναίμει μεταξύ τους, τους σχετικούς εγκληματικούς ρόλους συνεργάζονται προς διεκπεραίωση τους σχεδίου τους για μεγάλο ή αόριστο χρονικό διάστημα, είτε χρησιμοποιώντας επαγγελματικές ή επιχειρηματικές δομές, είτε εφαρμόζοντας βία ή άλλα κατάλληλα προς εκφοβισμό μέσα, είτε ενεργώντας μέσω επιρροών που ασκούν στην πολιτική, στα Μ.Μ.Ε, στη δημόσια διοίκηση, στη δικαιοσύνη ή στην οικονομία».

Το ξέπλυμα του χρήματος δε γίνεται πλέον κρυφά, στο χώρο της παρανομίας, όπως η απλή κλεπταποδοχή. Το οργανωμένο έγκλημα δεν ενδιαφέρεται να κρύψει, αλλά να νομιμοποιήσει τα παράνομα έσοδά του και για το λόγο αυτό αξιοποιεί όλες τις δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη οικονομική οργάνωση. Αξιοποιεί το νομικό τραπεζικό και ευρύτερα χρηματοπιστωτικό σύστημα, όχι μόνο μιας αλλά περισσότερων χωρών, «στρατολογεί» τραπεζικούς υπαλλήλους, δικηγόρους ή λογιστές αλλά και ανώτατα κυβερνητικά στελέχη ή ιδρύει νόμιμες εταιρείες – βιτρίνας ή εταιρείες φαντάσματα για την νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων του.

Συχνά εξαγοράζονται ολόκληρα τραπεζικά ιδρύματα ή άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ή ιδρύονται αλυσίδες επιχειρήσεων, με προτίμηση σε εκείνες που εμφανίζουν μεγάλο βαθμό ρευστότητας. Αυτό πραγματοποιείται με την εισαγωγή των παράνομων εσόδων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είτε με το σπάσιμο μεγάλων ποσών σε μικρότερα και την κατάθεσή τους σε λογαριασμούς είτε με την αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μια σειρά από συναλλαγές προκειμένου τα συγκεκριμένα ποσά να απομακρυνθούν από την πηγή της προέλευσής τους. Τέλος, επιχειρείται η ενσωμάτωσή τους στο πεδίο της νόμιμης οικονομίας μέσω της επένδυσής τους σε διάφορα επιχειρηματικά σχέδια.

Η Μαφία με τα διάφορα πλοκάμια της έχει ισχυρές ρίζες ακόμα στην Ιταλία αλλά και σύμφωνα με στοιχεία έχει απλώσει πλοκάμια και σε άλλες χώρες, ιδιαίτερα μέσω επιχειρηματικών σχημάτων. Οι εγκληματικές οργανώσεις έχουν διευρύνει σταδιακά το πεδίο δράσης τους σε διεθνή κλίμακα, εκμεταλλευόμενες την οικονομική παγκοσμιοποίηση και τις νέες τεχνολογίες και συνάπτοντας συμμαχίες με εγκληματικές ομάδες άλλων χωρών, με στόχο να δημιουργήσουν αγορές και ζώνες επιρροής.

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, έχει καταστεί εμφανές ότι τα δίκτυα των τρομοκρατών χρησιμοποιούν μεθόδους οργανωμένου εγκλήματος με σκοπό την απόκτηση, μεταφορά και νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία και την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου (Europol), μόνο το 2013 δρούσαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 3.600 διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις, εκ των οποίων το 70% έχουν μέλη από διαφορετικές χώρες. Πολλές φορές αυτές καλύπτονται πίσω από επιχειρηματικά σχήματα. Υπολογίζεται ότι μόνο το κόστος των εγκληματικών οργανώσεων τύπου μαφίας, αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί με ακρίβεια, κυμαίνεται σε 4-5% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το κόστος της διαφθοράς ανέρχεται σε περίπου 120 δις ευρώ ετησίως ή αλλιώς σε 1,1% του ΑΕΠ της Ένωσης. Όσον αφορά στα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες, αξίζει να σημειωθεί ότι το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) εκτιμά ότι τα έσοδα αυτά σε παγκόσμιο επίπεδο ανέρχονται περίπου σε 3,6% του παγκόσμιου ΑΕΠ⁸.

Το οργανωμένο έγκλημα με την ραγδαία ανάπτυξή του απειλεί ολοένα και περισσότερο τις δομές των κρατών. Η έξαρση του οικονομικού

⁸ Νίκος Χρυσόγελος, 2013

εγκλήματος αλλά και η παράλληλη έξαρση του οργανωμένου εγκλήματος, δημιουργούν το ερώτημα το κατά πόσο είναι το οικονομικό έγκλημα και οργανωμένο έγκλημα και εάν έχει πάντοτε το οργανωμένο έγκλημα τα στοιχεία του οικονομικού εγκλήματος. Το να απαντήσει κάποιος σε αυτό το ερώτημα δεν είναι τόσο απλό, δεδομένου ότι το οργανωμένο έγκλημα κινείται, κατά κύριο λόγο, στα πλαίσια της αχανούς οικονομικής εγκληματικότητας, χρειάζεται εκτός από τον προσδιορισμό της έννοιας του οικονομικού εγκλήματος, να προσδιοριστεί και η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος, προκειμένου να οδηγηθούμε στην εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων.

Βαρύνουσα σημασία για τον προσδιορισμό του οικονομικού εγκλήματος έχει το υποκείμενο, εν προκειμένω, κατά κύριο λόγο η επιχείρηση, η οποία είναι ενταγμένη στο οικονομικό σύστημα και μπορεί να το επηρεάσει κατά τρόπο σημαντικό. Έτσι, σωστά υποστηρίζεται ότι δεν πρέπει να γίνεται λόγος για οικονομικό έγκλημα αλλά για «οικονομικό εγκληματία». Ο δράστης, πριν φθάσει στην τέλεση του οικονομικού εγκλήματος, ακολουθεί από την αρχή της δραστηριότητας του μια ομαλή πορεία στα πλαίσια της οικονομίας, κινούμενος μέσα στη νομιμότητα. Για διάφορες όμως αιτίες, αυτή η οργάνωση εργασίας με οικονομικό χαρακτήρα, αφού πρόκειται κυρίως για επιχείρηση, είναι δυνατό να μεταβεί στην παρανομία διαπράττοντας οικονομικό έγκλημα.

Στο οργανωμένο έγκλημα, οι αθέμιτες δραστηριότητες της επιχείρησης, φανερώνουν, ευθύς εξαρχής, ένα αποκλειστικό προσανατολισμό σε παράνομες ενέργειες ή διασυνδέσεις με τον "οικονομικό υπόκοσμο", άρα σε τέτοιες περιπτώσεις δεν υπάρχει και συμβολή στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Δεν θα μπορούσε άλλωστε να υπάρξει τέτοια συμβολή στην περίπτωση του οργανωμένου εγκλήματος, διότι σε αντίθεση με τον οικονομικό εγκληματία, ο οποίος είναι ενταγμένος στο οικονομικό σύστημα, η εγκληματική οργάνωση, είναι αυτονόητο ότι καμία θέση δεν θα

μπορούσε να είχε μέσα στην οικονομική ζωή.

Ένα από τα κυριότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το οργανωμένο έγκλημα είναι η ύπαρξη μιας απλούστερης ή τελειότερης δομής, πράγμα το οποίο δεν χαρακτηρίζει το οικονομικό έγκλημα. Το γεγονός ότι, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, τα ελατήρια του οργανωμένου εγκλήματος είναι οικονομικά, όπως και τα ελατήρια του οικονομικού εγκλήματος π.χ. εμπορία ναρκωτικών, διευκόλυνση λαθρομεταναστών, εκβιαστική προστασία επιχειρήσεων, τίθεται θέμα, κυρίως για τις διεθνικές εγκληματικές οργανώσεις, του "ξέπλυματος" του "ρυπαρού" χρήματος.

Ο σκοπός αυτός δεν θα ήταν εύκολο να επιτευχθεί χωρίς μια οργανωτική διαδικασία γι' αυτό το ξέπλυμα είναι μια διαδικασία, η οποία διέρχεται τα εξής στάδια:

Κατά το πρώτο στάδιο, η εγκληματική οργάνωση επιδιώκει την εξαφάνιση του χρήματος που αποκτήθηκε με παράνομες ενέργειες, στο δεύτερο στάδιο επιδιώκεται να σβηστούν τα ίχνη του εγκλήματος προκειμένου οι δράστες να αποφύγουν τις συνέπειες και κατά το τρίτο στάδιο οι δράστες επιδιώκουν να ανακτήσουν το βρώμικο χρήμα, χωρίς όμως και να βρεθεί η οικονομική και γεωγραφική του προέλευση.

Μεταξύ όμως της οικονομικής εγκληματικότητας και του οργανωμένου εγκλήματος υπάρχει διαπλοκή, αφού είναι δυνατό η πρώτη να εξελιχθεί σε μια εγκληματική επιχείρηση με εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών, ιδιαίτερα στο πεδίο της πληροφορικής, στις τηλεπικοινωνίες, στον έλεγχο διαφόρων περιοχών αλλά και στην προσφυγή στη βία, ένα στοιχείο το οποίο στη μη οργανωμένη οικονομική εγκληματικότητα μπορεί να έχει και αυτό συμπτωματικό χαρακτήρα, προς διευκόλυνση τέλεσης του οικονομικού εγκλήματος.

Πέρα όμως του γεγονότος ότι το οικονομικό έγκλημα μπορεί να εξελιχθεί αργότερα σε οργανωμένο, αποκτώντας μια δομή, περισσότερο ή λιγότερο σύνθετη, και το ίδιο το οργανωμένο έγκλημα είναι δυνατό να έχει βαθμίδες εξέλιξης. Το βασικό χαρακτηριστικό του οργανωμένου

εγκλήματος, είναι το ίδιο το έγκλημα και η «σύσταση εταιρίας» για να το διαπράξουν. Γιατί αυτό συνιστά τον πραγματικό νεωτερισμό, βάσει του οποίου πρέπει να προσδιοριστεί η ευθύνη του κράτους να προλάβει και να πλήξει την οργανωμένη εγκληματικότητα. Αυτό όμως το εταιρικό στοιχείο, που μόλις είναι ευδιάκριτο στην πρώτη βαθμίδα του οργανωμένου εγκλήματος, είναι δυνατό να ισχυροποιηθεί και να εμπλουτιστεί.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιας «συναλλακτικής εγκληματικότητας», στην οποία όμως και το στοιχείο της βίας λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, χρησιμοποιούμενο ως αναγκαίο πολλές φορές μέσο για την επίτευξη των παράνομων οικονομικών σκοπών της εγκληματικής οργάνωσης, είναι αυτά της Καμόρας (μαφία Νάπολης) και της Κόζα Νόστρα (Σικελική μαφία). Στις εταιρικής μορφής αυτές οργάνώσεις, κυριαρχούν μια αλληλεγγύη «εγκληματικής προσωπικής εταιρείας» και απόκρυφοι δεσμοί μεταξύ των ατόμων, για σκοπούς που προσιδιάζουν στην ομάδα που ανήκουν. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρείται μια αναζήτηση συνύπαρξης με την πολιτική εξουσία για την άσκηση και μιας παράλληλης πολιτικής εξουσίας.

Η υψηλότερη όμως βαθμίδα της οργανωμένης εγκληματικότητας, είναι οι τρομοκρατικές οργάνώσεις. Εδώ το στοιχείο της βίας αναδεικνύεται σε πραγματικά κυρίαρχο με σημαντική υποχώρηση του οικονομικού στοιχείου, που και αν συμπτωματικά υπάρχει, δεν θα έχει σχέση με την έννοια του στοιχείου αυτού στην οικονομική εγκληματικότητα, αλλά θα παρουσιάζεται ως μεμονωμένο γεγονός προς εξυπηρέτηση τρομοκρατικών σκοπών. Στις τρομοκρατικές οργάνώσεις, η ιεραρχική διάρθρωση είναι πολλές φορές κάθετη και οριζόντια και αποτελεί ένα στοιχείο που τις διακρίνει και τις διαφοροποιεί από τις άλλες εγκληματικές οργάνώσεις.

Τα «υπόγεια» τραπεζικά συστήματα και άλλα εναλλακτικά συστήματα εμβασμάτων χρησιμοποιούνται συχνά από τρομοκράτες και άλλους κακοποιούς για τη διεθνή μεταφορά κεφαλαίων παράνομης

προέλευσης, διότι τα συστήματα αυτά κατά κανόνα δεν αφήνουν ίχνη υπό μορφή εγγράφων. Για να διασφαλισθεί η επαρκής παρακολούθηση και η παρεμπόδιση της λειτουργίας τέτοιου είδους συστημάτων, επιβάλλεται να ενθαρρύνεται η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, με βάση τα ατομικά δεδομένα της κάθε περίπτωσης, μεταξύ των αρχών που είναι επιφορτισμένες με την επιβολή του νόμου⁹.

2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

2.2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

Στα πλαίσια της Ε.Ε. προσδιορίστηκαν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι εθνικές αρχές για να εξετάσουν μία παράνομη δράση ως μορφή οργανωμένου εγκλήματος¹⁰.

Μετά από πολλές συζητήσεις συμφωνήθηκε από τις χώρες μέλη ότι για να εντάξουν μία εγκληματική πράξη στο οργανωμένο έγκλημα θα πρέπει να συντρέχουν έξι τουλάχιστον από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά, μεταξύ των οποίων να συνυπάρχουν οπωσδήποτε τα αναφερόμενα στα σημεία 1, 3, 5 & 11:

- 1.-Συνεργασία μεταξύ περισσότερων των δύο προσώπων.
- 2.-Καταμερισμός καθηκόντων.
- 3.-Μεγάλη ή απροσδιόριστη χρονική διάρκεια.
- 4.-Κάποια μορφή πειθαρχίας (οι δραστηριότητες της οργάνωσης να υλοποιούνται σύμφωνα με ένα καθορισμένο σύνολο κανόνων).
- 5.-Υπόνοιες διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων.
- 6.-Διεθνής δράση (οι δραστηριότητες της οργάνωσης να καλύπτουν περισσότερες από μία χώρες).
- 7.-Χρήση βίας ή άλλων μορφών εκφοβισμού (η χρήση βίας ή

⁹ <http://eur-lex.europa.eu>

¹⁰ έγγραφο 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2 Συμβουλίου Ε.Ε.

εκφοβισμού αποτελούν μέρος των συνηθισμένων μεθόδων δράσης της οργάνωσης).

8.-Χρήση εμπορικών ή επιχειρησιακών δομών (για να ελέγχει τα κέρδη της).

9.-Εμπλοκή σε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος).

10.-Άσκηση επιρροής στους τομείς της πολιτικής, των Μ.Μ.Ε, της Δημόσιας Διοίκησης, των δικαστικών Αρχών ή της οικονομίας.

11.-Επιδίωξη κέρδους και/ή ισχύος ως βασικός στόχος.

2.2.2 Πολιτική Διακήρυξη της Νάπολης

Στην Πολιτική Διακήρυξη της Νάπολης και στο Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για το οργανωμένο έγκλημα καταγράφονται έξι χαρακτηριστικά του:

- i. Ομάδα οργανωμένη για τη διάπραξη εγκλήματος.
- ii. Ιεραρχικές διασυνδέσεις ή προσωπικές σχέσεις που επιτρέπουν στους αρχηγούς να ελέγχουν την ομάδα.
- iii. Βία, εκφοβισμός και διαφθορά χρησιμοποιούνται ως μέσα για την προσπόριση κερδών ή τον έλεγχο περιοχών και αγορών.
- iv. Ξέπλυμα των παράνομων εσόδων για περαιτέρω εγκληματική δραστηριότητα και για διείσδυση στη νόμιμη οικονομία.
- v. Δυνατότητα επέκτασης σε νέες δραστηριότητες που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα.
- vi. Συνεργασία με άλλες ομάδες υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός από τα παραπάνω στοιχεία που συγκεντρώνει μια εγκληματική ομάδα και ισχυρότερη η παρουσία τους, τόσο περισσότερο ικανοποιούνται τα κριτήρια για την υπαγωγή της στο οργανωμένο έγκλημα.

2.2.3 Ηνωμένα Έθνη

Στο άρθρο 2 της Σύμβασης των Η.Ε. κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, την οποία υπέγραψαν τα 121 από τα 148 μέλη του ΟΗΕ το Δεκέμβριο του 2000 στο Παλέρμο της Σικελίας, περιλαμβάνεται η έννοια της οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, σύμφωνα με την οποία: «οργανωμένη εγκληματική ομάδα» σημαίνει μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων που υφίσταται για κάποια χρονικό περίοδο και ενεργεί από κοινού με σκοπό να τελέσει ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, έτσι ώστε να προσπορισθεί, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος.

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος είναι:

I. Η ύπαρξη δομημένης ομάδας τριών ή περισσότερων προσώπων

Ο όρος «δομημένη ομάδα» σημαίνει μια ομάδα που δεν σχηματίζεται τυχαία για την άμεση τέλεση αδικήματος και που δεν χρειάζεται να έχει επίσημα ορισμένους ρόλους για τα μέλη της, συνέχεια της ιδιότητας των μελών της ή αναπτυγμένη δομή

II. Η διάρκεια της δομημένης ομάδας

Η ύπαρξη της ομάδας για κάποιο χρονική περίοδο και όχι στιγμιαία

III. Η από κοινού δράση με σκοπό την τέλεση ενός ή περισσότερων σοβαρά εγκλημάτων

Ο όρος «σοβαρό έγκλημα» σημαίνει συμπεριφορά που αποτελεί αδίκημα που τιμωρείται με μέγιστη στέρηση της ελευθερίας τουλάχιστον τεσσάρων ετών ή με πιο σοβαρή ποινή.

IV. Ο άμεσος ή έμμεσος προσπορισμός οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους

Στο άρθρο 3 της σύμβασης προσδιορίζεται πότε ένα αδίκημα που αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα είναι διεθνικής φύσης .

Ένα αδίκημα είναι διεθνικής φύσης αν:

- τελείται σε περισσότερα του ενός κράτη
- τελείται σε ένα κράτος αλλά σημαντικό τμήμα της προετοιμασίας, του σχεδιασμού, της καθοδήγησης ή του ελέγχου λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος
- τελείται σε ένα κράτος αλλά αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα που συμμετέχει σε εγκληματικές δραστηριότητες σε περισσότερα του ενός κράτη, ή
- τελείται σε ένα κράτος αλλά έχει σημαντικές επιπτώσεις σε άλλο κράτος.

2.3 ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Με το ν. 2928/2001 πραγματοποιήθηκαν σοβαρές καινοτομίες στο εθνικό δίκαιο για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Επήλθαν σημαντικές τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Ειδικότερα ο Ποινικός Κώδικας τροποποιήθηκε το άρθρο 187 «Εγκληματική Οργάνωση» και στην παράγραφο 1 εισάγεται η έννοια της εγκληματικής οργάνωσης, όπου σύμφωνα με τη διάταξη αυτή:

Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών τιμωρείται όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα από τρία ή περισσότερα πρόσωπα (οργάνωση) και επιδιώκει τη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων που προβλέπονται:

α) στα άρθρα του Ποινικού Κώδικα:

- 207 (παραχάραξη),
- 208 (κυκλοφορία παραχαραγμένων νομισμάτων),
- 216 (πλαστογραφία),
- 218 (πλαστογραφία και κατάχρηση ενσήμων),

- 242 (ψευδής βεβαίωση, νόθευση),
- 264 (εμπρησμός),
- 265 (εμπρησμός σε δάση),
- 268 (πλημμύρα),
- 270 (έκρηξη),
- 272 (παραβάσεις σχετικές με τις εκρηκτικές ύλες),
- 277 (πρόκληση ναυαγίου),
- 279 (δηλητηρίαση πηγών και τροφίμων),
- 291 (διατάραξη της ασφάλειας σιδηροδρόμων, πλοίων και αεροσκαφών),
- 299 (ανθρωποκτονία με πρόθεση),
- 310 (βαριά σωματική βλάβη),
- 322 (αρπαγή),
- 323 (εμπόριο δούλων),
- 323A (εμπορία ανθρώπων),
- 324 (αρπαγή ανηλίκων),
- 327 (ακούσια απαγωγή),
- 336 (βιασμός),
- 338 (κατάχρηση σε ασέλγεια),
- 339 (αποπλάνηση παιδιών),
- 348A (πορνογραφία ανηλίκων),
- 351 (σωματεμπορία),
- 351A (ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής)",
- 374 (διακεκριμένες περιπτώσεις κλοπής),
- 375 (υπεξαίρεση),
- 380 (ληστεία),
- 385 (εκβίαση),
- 386 (απάτη),

- 386Α (απάτη με υπολογιστή),
- 404 (τοκογλυφία),

β) Στους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους:

«παράβαση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 87 του ν. 3386/2005 διευκόλυνση της παρανόμου εισόδου υπηκόου τρίτης χώρας, εκ κερδοσκοπίας πραττόμενη από τρία ή περισσότερα πρόσωπα που είχαν συγκροτήσει ή ενταχθεί σε ομάδα για διαρκή δράση προς τούτο»

Ο λόγος εισαγωγής της νέας ρύθμισης είναι, σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση, η προσαρμογή στις αξιώσεις αντιμετώπισης των νέων μορφών του Οργανωμένου Εγκλήματος, όπως επιβάλλεται και από τη διεθνή έννομη τάξη και ιδίως τη Σύμβαση ΟΗΕ του Παλέρμο του Δεκεμβρίου του 2000.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 187 παρ. 1 οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος της εγκληματικής οργάνωσης είναι οι ακόλουθες:

- Συγκρότηση ή ένταξη σε ομάδα
- Η ομάδα πρέπει να είναι δομημένη
- Συμμετοχή στην ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων
- Η ομάδα να έχει διάρκεια δράσης
- Να επιδιώκει την τέλεση περισσότερων του ενός από τα προβλεπόμενα κακούργηματα

Η συγκρότησης της εγκληματικής ομάδας όπως προκύπτει από τα ανωτέρω βασίζεται σε τρία κριτήρια:

- Ένα ποιοτικό (δομημένη ομάδα)
- Ένα ποσοτικό (τρία ή περισσότερα πρόσωπα) και
- Ένα χρονικό (διάρκεια δράσης)¹¹

¹¹ www.astynomia.gr

3. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

3.1 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ (ΜΟΝΤΕΛΑ)

3.1.1. Το κυκλικό μοντέλο

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η διαδικασία που συγκαλύπτει παράνομα κέρδη, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τους εγκληματίες οι οποίοι επιθυμούν να επωφεληθούν από τα έσοδα. Δύο βασικοί λόγοι για τους οποίους οι εγκληματίες πρέπει να ξεπλύνουν χρήματα είναι ότι: α) τα χρήματα είναι η απόδειξη των εγκλημάτων τους και β) το ίδιο το χρήμα είναι ευάλωτο σε τυχόν κατάσχεση και για αυτό και πρέπει να προστατεύεται. Ανεξάρτητα από το ποιος χρησιμοποιεί τις μεθόδους για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οι βασικές αρχές της μεθοδολογίας είναι ουσιαστικά οι ίδιες για όλους.

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι μια δυναμική διαδικασία τριών σταδίων που απαιτεί:

- Την τοποθέτηση, μετακίνηση των κεφαλαίων από την άμεση σύνδεσή τους με το έγκλημα.
- Την στρωματοποίηση, δηλαδή η λήψη ενεργειών ώστε να σβήσουν τα ίχνη που οδηγούν στην προέλευσή των κεφαλαίων.
- Την ολοκλήρωση, καθιστώντας τα χρήματα , για άλλη μια φορά, διαθέσιμα στον εγκληματία, με την επαγγελματική και γεωγραφική προέλευσή τους κρυμμένη από κάθε άποψη.

Αυτά τα τρία στάδια που συνήθως αναφέρονται ως τοποθέτηση (placement), στρωματοποίηση (layering) και ολοκλήρωση (integration) αποτελούν ένα κυκλικό κυκλοφοριακό σύστημα.

Η αιτία που κάποιος καταφεύγει στο ξέπλυμα χρήματος είναι η

προηγούμενη απόκτηση κυρίως χρημάτων από παράνομη ή όχι δραστηριότητα. Οι πιο κοινοί τύποι εγκληματιών που καταφεύγουν και χρησιμοποιούν μεθόδους ξεπλύματος είναι οι έμποροι ναρκωτικών, οι καταχραστές, οι διεφθαρμένοι πολιτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι, οι μαφιόζοι, οι τρομοκράτες και οι διάφοροι απατεώνες και φοροφυγάδες. Από τους παραπάνω την μεγαλύτερη εξάρτηση παρουσιάζουν οι τύποι εγκληματιών που η δραστηριότητά τους έχει άμεση εξάρτηση από μετρητά, όπως συμβαίνει με τους εμπόρους ναρκωτικών.

Αξίζει να αναφερθεί ότι για τους εμπόρους ναρκωτικών δεν είναι μόνο το πρόβλημα διακίνησης των χρημάτων που αντιμετωπίζουν αλλά και ο φυσικός όγκος και το βάρος αυτών. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι, σύμφωνα με στοιχεία που αντλήθηκαν από το διαδίκτυο¹², 20 κιλά κοκαΐνη που κοστίζουν 1.000.000 δολάρια ζυγίζουν 116 κιλά σε δεσμίδες.

Στην συνέχεια θα παρουσιαστούν οι τεχνικές και τα εργαλεία που συνήθως χρησιμοποιούνται για την πραγμάτωση αυτού του σκοπού.

3.1.2 Αμερικάνικο μοντέλο των τριών φάσεων

Σύμφωνα με έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α. η βασική διαδικασία ξεπλύματος χρήματος έχει τρεις φάσεις ή στάδια :

3.1.2.1 Η φάση της τοποθέτησης (Placement stage)

Το στάδιο τοποθέτησης αντιπροσωπεύει την αρχική καταχώρηση του «βρώμικου» χρήματος ή των προϊόντων εγκλήματος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σε γενικές γραμμές, το στάδιο αυτό εξυπηρετεί δύο σκοπούς:

(α) ανακουφίζει τον εγκληματία από την φύλαξη μετρητών μεγάλης ποσότητας και ενδεχομένως μεγάλου όγκου.

(β) τοποθετεί τα χρήματα στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Αποτελεί το πιο επικίνδυνο στάδιο της διαδικασίας νομιμοποίησης

¹² money.howstuffworks.com

παράνομων εσόδων, διότι η τοποθέτηση μεγάλα ποσών σε μετρητά στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορεί να εγείρει τις υποψίες, μιας και οι τράπεζες υποχρεούνται να αναφέρουν συναλλαγές υψηλής αξίας και είναι ευαισθητοποιημένες στην παρουσίαση τέτοιων φαινομένων.

Η τοποθέτηση προϊόντων εγκλήματος μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Ο παραδοσιακός τρόπος αφορά σε μετρητά που συσκευάζονται σε μια βαλίτσα ώστε να γίνει λαθραία η μεταφορά τους σε μια χώρα. Ως επί το πλείστον επιλέγονται χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι και προσφέρουν σκληρό τραπεζικό απόρρητο.

3.1.2.2 Η φάση της στρωματοποίησης ή συσσώρευσης (Layering stage)

Μετά την τοποθέτηση έρχεται το στάδιο της στρωματοποίησης (μερικές φορές αναφέρεται και ως συσσώρευση). Το στάδιο της στρωματοποίησης είναι το πιο πολύπλοκο και συχνά συνεπάγεται τη διεθνή κίνηση των κεφαλαίων. Ο πρωταρχικός σκοπός αυτού του σταδίου είναι να διαχωρίσει τα παράνομα χρήματα από την πηγή τους και να καταστήσει όσο το δυνατόν πιο δύσκολο για τον οποιοδήποτε θελήσει να εντοπίσει την αρχική του προέλευση.

Περιλαμβάνει την αποστολή των χρημάτων μέσω ποικίλων οικονομικών συναλλαγών προκειμένου να αλλάξει τη μορφή τους ώστε να καταστήσει δύσκολο να τις παρακολουθήσει κανείς. Υλοποιείτε μέσα από πολλαπλές μεταφορές (κυρίως ηλεκτρονικά) χρηματικών ποσών μεταξύ διάφορων λογαριασμών που ανήκουν σε διαφορετικά ονόματα και σε διαφορετικές χώρες, κάνοντας αναλήψεις και καταθέσεις ώστε να μεταβάλλεται συνεχώς το ποσό των χρημάτων που υπάρχει στους λογαριασμούς αυτούς. Παράλληλα επιδιώκεται η συχνή αλλαγή στο νόμισμα των καταθέσεων και με την αγορά μεγάλης αξίας αγαθών όπως σκάφη, σπίτια, αυτοκίνητα, διαμάντια επιδιώκεται η επιθυμητή αλλαγή στη μορφή του χρήματος.

3.1.2.3 Η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage)

Το τελικό στάδιο της διαδικασίας ξεπλύματος χρήματος έχει ονομαστεί το στάδιο της ολοκλήρωσης.

Σε αυτό το στάδιο τα χρήματα ξαναμπαίνουν στο κορμό της οικονομίας με νόμιμη μορφή καθώς φαίνεται να προέρχονται από κάποια νομική πράξη. Αφού έχουν τοποθετηθεί αρχικά ως μετρητά και σε «στρώσεις» μέσα από μια σειρά χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες έχουν πλέον ενταχθεί πλήρως στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μπορεί να χρησιμοποιηθούν για οποιοδήποτε σκοπό.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους το ξέπλυμα του μαύρου χρήματος μπορεί να ενσωματωθεί ξανά με το έγκλημα. Ωστόσο, ο κύριος στόχος σε αυτό το στάδιο είναι να ενωθούν τα χρήματα με τέτοιο τρόπο που να μην «τραβήξει» την προσοχή και να φαίνεται ότι προκύπτει από νόμιμη πηγή. Για παράδειγμα, οι αγορές των ακινήτων, έργων τέχνης, κοσμημάτων, πολυτελών αυτοκινήτων έχουν τα ίδια ευεργετικά αποτελέσματα για εκείνον που έχει ξεπλύνει χρήμα ώστε να μπορεί να απολαύσει τα παράνομα κέρδη του, χωρίς κατ' ανάγκη να έχει γίνει αντιληπτός από τις αρχές.

Στο στάδιο της ολοκλήρωσης είναι πολύ δύσκολο να «πιαστεί» εκείνος που νομιμοποιεί χρήμα από παράνομες δραστηριότητες, εάν δεν υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση κατά τα προηγούμενα στάδια.

Ένα παράδειγμα ξεπλύματος χρήματος σύμφωνα με αυτό το μοντέλο αποτελεί η περίπτωση του Eddie Antar (white collar laundering).

Την δεκαετία του 80 ο Eddie Antar, ιδιοκτήτης της Crazy Eddie's Electronics, απέκρυψε εκατομμύρια δολάρια από τα έσοδα της επιχείρησής από την IRS με σκοπό την φοροδιαφυγή.

Αυτό ήταν το αρχικό σχέδιο, αλλά στην συνέχεια με τους συνεργούς του αποφάσισαν ότι θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τα

χρήματα, εάν τα έστελναν πίσω στην εταιρεία μεταμφιέζοντάς τα ως έσοδα. Με αυτό τον τρόπο θα διόγκωναν τα οικονομικά αποτελέσματα της εταιρείας στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την δημόσια εγγραφή της.

Πραγματοποιώντας μια σειρά από ταξίδια στο Ισραήλ, ο Antar μετέφερε εκατομμύρια δολάρια δεμένα στο σώμα του και κρυμμένα στη βαλίτσα του. Σε αυτό σημείο έχουμε την πιστή εφαρμογή του Αμερικάνικου μοντέλου ως κάτωθι:

- **Τοποθέτηση:** Ο Antar έκανε μια σειρά από ξεχωριστές καταθέσεις σε τράπεζα στο Ισραήλ. Μάλιστα σε ένα ταξίδι του, έκανε 12 καταθέσεις μέσα σε μια μέρα.
- **Διαστρωμάτωση – Συσσώρευση:** Πριν προλάβουν να παρατηρήσουν οι αρχές των ΗΠΑ ή του Ισραήλ το ξαφνικά τεράστιο υπόλοιπο του λογαριασμού, ο Antar μετέφερε το σύνολο των χρημάτων, ηλεκτρονικά μέσω τραπεζικού εμβάσματος στον Παναμά, όπου ισχύουν νόμοι που προστατεύουν ισχυρά το τραπεζικό απόρρητο. Από αυτό το λογαριασμό, ο Antar έκανε ανώνυμες μεταφορές σε διάφορους offshore λογαριασμούς.
- **Ολοκλήρωση:** Ο Antar σιγά-σιγά με ηλεκτρονικές μεταφορές μετέφερε τα χρήματα από τους λογαριασμούς αυτούς στο νόμιμο λογαριασμό της εταιρίας του Crazy Eddie Electronics, όπου τα χρήματα αναμίχθηκαν με τις νόμιμες καταθέσεις και πλέον καταγράφονταν ως έσοδα.

Συνολικά, νομιμοποίησε μέσω της παραπάνω διαδικασίας «ξεπλύματος» περισσότερα από 8 εκατομμύρια δολάρια.

Το γεγονός αυτό ενίσχυσε την αρχική τιμή της προσφοράς της μετοχής, μιας και η εταιρεία αποτιμήθηκε 40 εκατομμύρια δολάρια περισσότερα από ότι θα άξιζε χωρίς τα πρόσθετα έσοδα. Ο Antar πούλησε τις μετοχές του και έφυγε με κέρδη 30 εκατομμυρίων δολαρίων.

Αφού αποκαλύφθηκε η απάτη οι αρχές τον βρήκαν στο Ισραήλ το

1992, και το Ισραήλ τον εξέδωσε στις Ηνωμένες Πολιτείες για να δικαστεί. Τελικά του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης οκτώ ετών.

3.1.3 Το τελεολογικό μοντέλο

Αναπτύχθηκε από τον Ελβετό Dr. Jürg-Beat Ackermann σε συνεργασία με τον Αμερικανό Καθηγητή Dr. James Preston και εστιάζει στους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Για την πραγμάτωση των στόχων αυτών είναι διαθέσιμοι ορισμένοι τρόποι δράσης. Εφόσον έχουν οριστεί οι σκοποί και οι τρόποι δράσης, ο δράστης χρησιμοποιεί υφιστάμενους νομικούς και πραγματικούς ενισχυτικούς παράγοντες, οι οποίοι εξυπηρετούν το «καμουφλάρισμα» των περιουσιακών στοιχείων.

Το μοντέλο αυτό περιλαμβάνει τρία επίπεδα:

α) Σκοποί της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

- Ολοκλήρωση (μετατροπή / απόκρυψη)
- Επένδυση
- Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή
- Χρηματοδότηση εγκληματικών πράξεων

β) Δυνατότητες Δράσης:

- Εσωτερικό, εξωτερικό, υπεράκτια κέντρα
- Εταιρίες βιτρίνα, μεγάλες εταιρίες
- Αξιόγραφα, λογαριασμοί, εμπράγματα αξίες
- Χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, διαφθορά

γ) Ενισχυτικοί παράγοντες

- Διεθνής χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, πλημμελής άσκηση οικονομικής
- εποπτείας και ανυπαρξία συντονισμού εθνικών αρχών
- Προστασία του απορρήτου

- Απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, κατάτμηση και αλυσιδωτά αποτελέσματα
- Στρωματοποίηση (layering)
- Ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών

3.1.4 Μοντέλα των φάσεων

Πρωταρχικός στόχος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η αποτροπή της αποκάλυψης και κατά συνέπεια της μετατροπής περιουσιακών στοιχείων, κυρίως όσον αφορά την εγκληματική προέλευσή τους.

Η απλή απόκρυψη δεν προσφέρει ουσιαστικά κάτι στο δράστη αφού για να τα αξιοποιήσει ή να τα χρησιμοποιήσει ή να τα επενδύσει πρέπει οι πρόσοδοι αυτοί να ενταχθούν ως νόμιμοι πια στην οικονομία.

Εμπνευστής των μοντέλων αυτών είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος και αποτέλεσε πρωτεργάτη της εισαγωγής διατάξεων στον Ελβετικό Ποινικό Κώδικα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Το μοντέλο βασικά ξεχωρίζει το ξέπλυμα σε πρώτου και δευτέρου βαθμού. Διακρίνει ακόμη τις χώρες, σε χώρες εμπορίου όπου γίνεται η κύρια πράξη από την οποία προέρχεται το «βρώμικο χρήμα» και σε χώρες ξεπλύματος που είναι τα μεγάλα χρηματοοικονομικά κέντρα, γνωστά και ως φορολογικοί παράδεισοι.

1η Φάση

- Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, άμεσα προερχομένων από ποινικά κολάσιμες πράξεις
- Μετρητό χρήμα (κατά κανόνα)
- Βραχυπρόθεσμες συναλλαγές
- Ο δράστης επιδιώκει να εμποδίσει την αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων.

2η Φάση

- Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων προερχομένων αποκλειστικά από την τέλεση ποινικά κολάσιμων πράξεων
- Μεσο-μακροπρόθεσμες επιχειρήσεις
- Στόχος η απάλειψη του στίγματος της παρανομίας από τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία, προσδίδοντάς τους τον χαρακτήρα νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας.¹³

3.2 ΛΟΙΠΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μερικές ακόμη κοινές μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι:

- Η μέθοδος του μυρμηγκιού, η οποία αποτελεί και μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους ξεπλύματος χρήματος. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο πολλοί μικροί καταθέτες, όσοι εισπράττουν π.χ. επιμέρους χρηματικά ποσά από πώληση ναρκωτικών, καταθέτουν τα ποσά αυτά που είναι κάτω των 15.000 ευρώ ώστε να μην υποχρεώνονται σε σχετικούς ελέγχους, στη συνέχεια αυτά τα ποσά μεταφέρονται ηλεκτρονικά σε άλλες χώρες και τελικά «εξαφανίζονται». Η μέθοδος αυτή προϋποθέτει οι μικροκαταθέτες να είναι άτομα υπεράνω πάσης υποψίας ώστε να μην είναι εύκολο να τραβήξουν την προσοχή και στοχοποιηθούν οι κινήσεις τους. Στην περίπτωση αυτή το ξέπλυμα γίνεται από νόμιμα τραπεζικά ιδρύματα, χωρίς να το γνωρίζουν, κατά κανόνα, οι υπάλληλοι και χωρίς όμως να μπορεί να βεβαιωθεί σε κάθε περίπτωση η αμέλειας τους.

¹³ Χατζησπύρου, 2010

- Εν αγνοία των τραπεζικών υπαλλήλων νομιμοποιούνται επίσης τεράστια ποσά μέσω της αγοράς ομολόγων και έντοκων γραμματίων. Στη Neue Zürcher Zeitung της 8.1.1992, σ. 1, αναφέρεται: «Οι παραγωγοί ναρκωτικών ουσιών εμφανίζονται όλο και περισσότερο σαν μεγαλοεπενδυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της προσπάθειας τους είναι, η μαζικής αγορά ομολόγων υπερχρεωμένων βιομηχανικών χωρών, προκειμένου να τις καταστήσουν εξαρτημένες από τα κεφάλαια τους».
- Αποπληρωμή δανείων ή πιστωτικών καρτών με βρώμικο χρήμα, όπου σε πολλές χώρες δεν αναζητείται η προέλευση των χρημάτων για τέτοιου είδους συναλλαγές.
- Επενδύσεις σε ακίνητα, ισχύει και εδώ ευνοϊκή μεταχείριση και δεν εξετάζεται η προέλευση των χρημάτων.
- Τυχερά παιχνίδια. Το καζίνο αποτελεί μια επιχείρηση με διαχείριση μετρητών σε μεγάλο βαθμό κατά οι συνέπεια οι δράστες μπορούν να παρουσιάζουν τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητές τους ως κέρδη την νόμιμης επιχείρησης του καζίνου.
- Αγορά χρυσού ή διαμαντιών. Η επένδυση τόσο σε χρυσό όσο και σε διαμάντια είναι από τους εύκολους τρόπους ξεπλύματος χρήματος μιας και δεν δημοσιοποιείται το πρόσωπο του αγοραστή και αυτά τα αγαθά διατηρούν διαχρονικά μεγάλη εσωτερική αξία και μπορούν να πωληθούν σχετικά εύκολα. Ειδικά τα διαμάντια ή και άλλοι πολύτιμοι λίθοι παρουσιάζουν και το πλεονέκτημα της εύκολης φορητότητας.
- Κατάθεση χρημάτων σε κοινούς λογαριασμούς. Αυτό αποτελεί για πολλούς μια εξελιγμένη μορφή της μεθόδου του μερμηγκιού όπου ο επιχειρηματίας προκειμένου να νομιμοποιήσει έσοδα από παράνομες δραστηριότητες καταθέτει ποσά σε διάφορους λογαριασμούς τους οποίους διατηρούν με τρίτους οι οποίοι αποτελούν συνεργάτες του επιχειρηματία.

- Η φυσική κίνηση των παράνομων πράξεων συναλλάγματος ή της νομισματικής πέρα από τα σύνορα. Απαιτείτε η κατοχή τραπεζικού λογαριασμού στο εξωτερικό ώστε να πληρώνονται ποσά που αφορούν συναλλαγές στο εσωτερικό της χώρας. Ουσιαστικά χρησιμοποιείται η τράπεζα της ξένης χώρας για ξέπλυμα χρήματος αρκεί η ξένη τράπεζα να μπορεί να υποστηρίξει διεθνής επιχειρηματικές τραπεζικές συναλλαγές.
- Αγοράζοντας ξένο χρήμα με παράνομα κεφαλαία μέσω των ξένων συναλλαγματικών ισοτιμιών. Για να υλοποιηθεί αυτή η πρακτική προϋποθέτει την ύπαρξη ενός διεφθαρμένου γραφείου συναλλάγματος από το οποίο διεκπεραιώνονται οι συναλλαγές.
- Η δημιουργία ανώνυμων εταιρειών σε χώρες όπου το δικαίωμα του απορρήτου είναι εγγυημένο. Σε αυτή την περίπτωση είναι σε θέση να χορηγούν δάνεια οι ίδιοι τα οποία προέρχονται από το ξέπλυμα του μαύρου χρήματος ως αποτέλεσμα επιχειρηματικών συμφωνιών. Επιπλέον, για να αυξήσουν τα κέρδη τους, διεκδικούν φορολογικές ελαφρύνσεις για την αποπληρωμή των επιχειρηματικών δανείων που συνάπτουν χρεώνοντας τους τόκους του δανείου.
- Η αποστολή ψευδών εξαγωγών-εισαγωγών με εικονικά τιμολόγια υπερεκτίμησης των εμπορευμάτων επιτρέπει το «ξέπλυμα» με την κίνηση χρημάτων από τη μία εταιρεία στην άλλη. Με αυτό τον τρόπο τα χρήματα διακινούνται από τη μία χώρα στην άλλη μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για δήθεν εμπορικές-επιχειρηματικές συναλλαγές χωρίς να μπορεί να εξακριβωθεί η προέλευση των χρημάτων που τοποθετούνται σε αυτά.
- Μία απλούστερη μέθοδος είναι η ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων σε μία νόμιμη τράπεζα από μια τράπεζα η οποία ανήκει ή συνεργάζεται με τους μηχανισμούς ξεπλύματος χρήματος. Άλλωστε κάτι τέτοιο είναι σχετικά εύκολο και συνηθισμένο σε χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι.

Σε περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με τις ανωτέρω πρακτικές οι υπάλληλοι που συμμετέχουν ή διαχειρίζονται συναλλαγές που σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες - εγκληματικές δραστηριότητες παρουσιάζονται απρόθυμοι να συνεργαστούν σε αιτήματα για βοήθεια κατά τη διάρκεια διεθνών ερευνών για ξέπλυμα χρήματος.

Προκειμένου να καταπολεμηθεί αυτή απροθυμία καθώς και διάφορα άλλα διεθνή εμπόδια που λειτουργούν ανασταλτικά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος, πολλές χώρες που έχουν κοινές θέσεις μεταξύ τους, συνεργάστηκαν για να αναπτύξουν, να συντονίσουν και να μοιραστούν ένα μοντέλο νομοθεσίας, υπογράφοντας πολυμερείς συμφωνίες, σχετικά με ανταλλαγή εξειδικευμένων και άλλων πληροφοριών. Ως αποτέλεσμα της ανωτέρω συνεργασίας και της εξέλιξης των συζητήσεων αποτελεί και η σύσταση της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF).

4. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Οι παράγοντες που διευκόλυναν και χρηματοδότησαν το «ξέπλυμα χρήματος» αποτελούν η παγκοσμιοποίηση των αγορών και των χρηματοπιστωτικών ροών η οποία έχει γίνει πιο εμφανής με την διάδοση του διαδικτύου. Με την ενιαία αγορά τα χρήματα μπορούν πλέον να ταξιδεύουν σε μηδενικό χρόνο, πράγμα που σημαίνει ότι πραγματοποιούνται πολλαπλές κινήσεις μεταφοράς σε καθημερινή βάση.

Η παγκοσμιοποίηση συνεπάγεται παγκόσμιο ανταγωνισμό, πράγμα που σημαίνει περισσότερους ανταγωνιστές και αυξανόμενη πίεση στην πραγματοποίηση κέρδους. Οι εισπράξεις του οργανωμένου εγκλήματος είναι τεράστιες, πράγμα που σημαίνει ότι οι άνθρωποι που το ελέγχουν μπορούν να έχουν μεγάλη επιρροή στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι μέσα από την συμμετοχή τους στις νόμιμες επιχειρήσεις οι οποίες προσανατολισμένες στο κέρδος.

Τα κεφάλαια που εμπλέκονται στο ξέπλυμα παράνομου χρήματος αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς και η πιο πρόσφατη εκτίμηση που παρέχεται από την FATF δείχνει ότι το συνολικό μέγεθος της παγκόσμιας ξέπλυμα χρήματος είναι μεταξύ 2 % και 5 % της παγκόσμιας οικονομικής παραγωγής ή μεταξύ των 590 δισεκατομμυρίων δολαρίων και 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια, τα περισσότερα εκ των οποίων έχουν αποκτηθεί από την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, αλλά και από τη διαφθορά, την απάτη και το οργανωμένο έγκλημα.

4.1.1 Ο ρόλος των υπεράκτιων κέντρων ή φορολογικών παραδείσων στο ξέπλυμα χρήματος

Ο ρόλος των φορολογικών παραδείσων, είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Εκεί προτιμάτε η ίδρυση υπεράκτιων εταιριών, και προφέρονται προνόμια όπως ισχυρό τραπεζικό απόρρητο, μυστικότητα, έλλειψη κρατικών ελέγχων, ελάχιστο κόστος ίδρυσης κ.α..

Πολλές τράπεζες που βρίσκονται σε φορολογικούς παραδείσους χρησιμοποιούνται ως κέντρα ξεπλύματος χρήματος υλοποιώντας το πρώτο από τα στάδια της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και στην συνέχεια επανατοποθετούνται στο υγιή οικονομία μέσω πολλαπλών εμβασμάτων.

Τα είδη των εταιριών που μέσω υπεράκτιων δραστηριοτήτων χρησιμοποιούνται για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι:

- **Εταιρίες-φαντάσματα:** αυτές οι εταιρίες υφίστανται μόνο ονομαστικά δίχως να υπάρχει μορφή σύστασης και ουσιαστικά εμφανίζονται μόνο σε έγγραφα όπως φορτωτικές, εντολές εμβασμάτων με την ιδιότητα του παραλήπτη άλλου τρίτου προσώπου με σκοπό την απόκρυψη του πραγματικού λήπτη.
- **Εταιρίες-βιτρίνα:** οι εταιρίες αυτές αποτελούν μία νομική οντότητα που προβαίνει σε νόμιμες ενέργειες πραγματικές ή όχι. Συνήθως αυτές οι εταιρίες παρουσιάζονται με υψηλή ρευστότητα και σταθερά έξοδα που αφορούν κυρίως έξοδα ταξιδίων, εστιατορίων, μεσιτικών γραφείων κ.α... Χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι η διοχέτευση χρημάτων στο νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα διατηρώντας την ανωνυμία τους και η χρησιμοποίησή τους ως πηγή δικαιολόγησης δαπανών διαβίωσης.
- **Εταιρίες-σφραγίδα:** αποτελούν την μορφή εταιρίας που συστήνεται

ταχύτητα και εύκολα μιας και η ίδρυσή της βασίζεται μόνο στην σύνταξη εγγράφων και στον ορισμό ενός διαχειριστή, που συνήθως για το ρόλο αυτό επιλέγεται κάποιος δικηγόρος. Πολλές φορές δικηγορικές εταιρίες έχουν διαθέσιμες διάφορες τέτοιες εταιρίες με διάφορα αντικείμενα ώστε να μπορούν αν εξυπηρετούν τους πελάτες τους. Μέσω τέτοιων εταιριών διασφαλίζεται η μυστικότητα και η ανωνυμία μιας και στις συναλλαγές εμφανίζεται η εταιρία σφραγίδα αποκρύπτοντας το εμπλεκόμενο πρόσωπο κατά συνέπεια ενδείκνυται για ξέπλυμα παράνομου χρήματος, όπου τα ίχνη προέλευσής του εξαφανίζονται μέσα από τις πολλαπλές λογιστικές μεταφορές μεταξύ τέτοιων εταιριών.¹⁴

4.1.2 Το Διαδίκτυο και το ξέπλυμα χρήματος

Σύμφωνα με ορισμένους σχολιαστές για το ξέπλυμα χρήματος το Internet παρέχει μια νέα και μη ανιχνεύσιμη μέθοδο του ξεπλύματος χρήματος, αλλιώς γνωστή και ως Cyber laundering.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Nigel Morris - Cotterill στο βιβλίο του “How not to be a money launderer” (1999), το Διαδίκτυο δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα σύστημα ανταλλαγής μηνυμάτων και πληροφοριών. Για να μετακινήσεις χρήματα, οι τράπεζες ανταλλάσσουν πληροφορίες μέσα από οποιοδήποτε διαθέσιμο σύστημα ανταλλαγής μηνυμάτων.

Η FATF έχει επισημάνει ότι ο εντοπισμός των πελατών είναι το κύριο πρόβλημα που προκύπτει από τη χρήση του Διαδικτύου.

Το διαδίκτυο αποτελεί σχεδόν το τέλειο εργαλείο και προσφέρει σε αυτούς που θέλουν να νομιμοποιήσουν παράνομα έσοδα αυτό που θέλουν διότι τους εξασφαλίζει ταχύτητα, διακριτικότητα και ασφάλεια και διεθνή πρόσβαση.

¹⁴ Χαραλαμπίδου Δήμητρα, 2012

Πρόσφατα έγινε παγκοσμίως γνωστή η υπόθεση που αφορούσε το «κλείσιμο» της ιστοσελίδας LIBERTY RESERVE η οποία αποδείχθηκε ότι λειτουργούσε ως κόμβος ξέπλυματος χρήματος για ποσά που ξεπερνούσαν τα 6 δις. Δολάρια. Η ιστοσελίδα είχε περίπου ένα εκατομμύριο χρήστες και είχαν πραγματοποιηθεί πάνω από 55 εκατομμύρια συναλλαγές. Η επιχείρηση είχε απλωθεί σε 17 χώρες και σύμφωνα με το υπουργείο δικαιοσύνης των ΗΠΑ «πρόκειται για την μεγαλύτερη δίωξη για ξέπλυμα χρήματος σε διεθνές επίπεδο». Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα προσέφερε ως υπηρεσία την ψηφιακή διακίνηση μετρητών διατηρώντας την ανωνυμία των συναλλασσομένων μέσα από μια πλατφόρμα η οποία διευκόλυνε την πραγματοποίηση παράνομων συναλλαγών και από τις οποίες γινόταν ξέπλυμα χρημάτων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τους εισαγγελείς για πάνω από επτά χρόνια, η Liberty Reserve ήταν υπεύθυνη για ξέπλυμα δισεκατομμυρίων δολαρίων που προέρχονταν από έσοδα από παράνομες δραστηριότητες, μέσα από τη διεξαγωγή 55 εκατομμυρίων συναλλαγών που εμπλέκονται εκατομμύρια πελάτες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων περίπου 200.000 στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο Richard Weber, ο οποίος ηγείτο στο ποινικό τμήμα έρευνας της υπηρεσίας εσωτερικού εισοδήματος στην Ουάσιγκτον, δήλωσε σε συνέντευξη Τύπου ότι η υπόθεση προαναγγέλλει την άφιξη της εποχής του κυβερνοχώρου στο ξέπλυμα χρήματος «the cyber age of money laundering», στην οποία εγκληματίες έλκονται προς τις νέες ψηφιακές εναλλακτικές λύσεις χρημάτων (ψηφιακό χρήμα) ως μέσο για να μπορούν να μετακινούν να κρύβουν και να απολαμβάνουν τα παράνομα κέρδη τους και χαρακτηριστικά ανέφερε ότι εάν ο Αλ Καπόνε ήταν ζωντανός σήμερα, με αυτό τον τρόπο θα έπρεπε να κρύβει τα χρήματά του.

4.1.3 Ξέπλυμα χρήματος και φοροδιαφυγή

Το βασικό θέμα σε σχέση του ξεπλύματος χρήματος και της φοροδιαφυγής είναι το κατά πόσο συνδέονται νομικά αυτά τα δύο μεταξύ τους. Στις περισσότερες χώρες η απόκρυψη φορολογητέας ύλης αποτελεί εγκληματική δράση έτσι η φοροαποφυγή έχει άμεση σύνδεση με το ξέπλυμα χρήματος.

Για να γίνει κατανοητή η σύνδεση αυτή παραθέτουμε το κάτωθι παράδειγμα. Έστω ότι κάποιος έχει εισόδημα 10.000 ευρώ και ο φόρος που θα έπρεπε να πληρώσει με ένα θεωρητικό συντελεστή 40% είναι 4.000 ευρώ. Από την στιγμή που αποκρύπτεται το φορολογητέο αυτό εισόδημα δεν αποδίδεται στο κράτος το ποσό των 4.000 ευρώ, αυτό το ποσό θεωρείται προϊόν κλοπής. Το ποσό ουσιαστικά που πρόκειται να «ξεπλυθεί» και να φανεί ως νόμιμο είναι 10.000,00 ευρώ, μιας και αυτό θα πρέπει ουσιαστικά να διακινηθεί αφού αρχικά αυτό το ποσό δεν είχε δηλωθεί.

Η φοροδιαφυγή είναι σημαντικό πρόβλημα για την οικονομία μιας και τα κεφάλαια που είναι προϊόν φοροδιαφυγής συνήθως παραμένουν αδρανή και είναι μη παραγωγικά διότι η προσπάθεια επανατοποθέτησής τους στην οικονομία συνήθως ενέχει κινδύνους αποκάλυψης της προέλευσής τους, για αυτό άλλωστε συνήθως τοποθετούνται είτε σε πολυτελή αγαθά είτε αναχρηματοδοτούν παράνομες δραστηριότητες.

4.1.4 Το κυρίαρχο νόμισμα και ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Τα προηγούμενα χρόνια το κυρίαρχο νόμισμα για τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές αποτελούσε το δολάριο κυρίως λόγω της εύκολης μετατρεψιμότητάς του, της υψηλής παγκόσμιας αναγνωρισιμότητάς του και της μεγάλης εγχώριας αγοράς των ΗΠΑ. Με την ανάμιξη των μηχανισμών

ξεπλύματος χρήματος και του νόμιμου εμπορίου είναι λογικό ότι το δολάριο ως το ευρέως χρησιμοποιούμενο νόμισμα είναι το ευρέως χρησιμοποιούμενο νόμισμα στις παράνομες συναλλαγές¹⁵.

Τα τελευταία χρόνια μετά την έλευση του ευρώ φαίνεται ότι έχει ξεκινήσει και ανταγωνίζεται το δολάριο ΗΠΑ δεδομένου ότι έχει μια εγχώρια βάση πολιτών που το χρησιμοποιούν περίπου 300 εκατομμυρίων. Επιπλέον το ευρώ είχε άμεση αναγνώριση σε όλα τα κράτη που έχουν παραδοσιακά εμπορικές συναλλαγές με ευρωπαϊκές χώρες και πολλές επιχειρήσεις που εδρεύουν σε χώρες που συνορεύουν με χώρες της ζώνης του ευρώ ήδη το χρησιμοποιούν στις συναλλαγές τους.

Έτσι το ευρώ εξελισσόμενο στο χρόνο έχει αυξήσει τον όγκο χρησιμοποίησής του και αποτελεί ένα από τους βασικούς λόγους που σιγά σιγά χρησιμοποιείται όλο και πιο πολύ από τους μηχανισμούς ξεπλύματος χρήματος. Για αυτό τον λόγο άλλωστε τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί και οι νομοθετικές πρωτοβουλίες που σκοπεύουν στην θωράκιση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως τράπεζες, χρηματιστές, οι επιχειρήσεις ασφάλισης ζωής και ούτω καθεξής, που ηθελημένα ή αθέλητα ξεπλένουν χρήματα, βρίσκονται επίσης σε κίνδυνο και αυτό είναι ένα άλλο πρόβλημα που συνδέεται με το ξέπλυμα χρήματος. Οι τράπεζες είναι επιρρεπείς σε κινδύνους από το ξέπλυμα χρήματος σε διάφορα μέτωπα. Όταν υπάρχουν υποψίες για ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ότι χρησιμοποιείται για ξέπλυμα χρήματος τότε αυτόματα το όνομά του συνδέεται με αυτό και έχει άμεσες επιπτώσεις όπως η μείωση των πελατών του πράγμα που έχει ως άμεση συνέπεια την συρρίκνωση των οικονομικών του αποτελεσμάτων.

Ωστόσο, ο πιο σοβαρός κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες είναι ο κίνδυνος της ποινικών κυρώσεων για ξέπλυμα χρήματος ανεξάρτητα

¹⁵ Morris - Cotterill, 2001

αν γνωρίζουν αν τα χρήματα προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες.

Υπάρχουν νόμοι της ΕΕ και κοινοτικές οδηγίες, που αναφέρουν ότι εάν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην ΕΕ βρεθεί εμπλεκόμενο σε ξέπλυμα χρήματος χωρίς να ακολουθεί τις κατάλληλες διαδικασίες, όπως ορίζονται από την ΕΕ, ο κάθε υπάλληλος και οι αντίστοιχες εποπτικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων και των διευθυντών, είναι προσωπικά υπεύθυνοι και αντιμετωπίζουν ποινές φυλάκισης, χρηματικά πρόστιμα ή ακόμη και τα δύο.

Πάντως σπάνια οι διευθυντές μιας τράπεζας γνωρίζουν ότι η τράπεζά τους χρησιμοποιείται για ξέπλυμα χρήματος. Συνήθως ένας υπάλληλος σε συνεννόηση με μία εγκληματική ομάδα παρακάμπτει τις διαδικασίες καταθέσεων της τράπεζας σε σχέση με το ξέπλυμα χρημάτων.

Παρόλο αυτά οι τράπεζες εξακολουθούν να είναι υπεύθυνες για τις ενέργειες των υπαλλήλων της και για αυτό είναι σημαντικό να εφαρμόζουν τις νέες νομικές διαδικασίες που ισχύουν, για τη λήψη καταθέσεων και να πραγματοποιούν αυστηρούς ελέγχους σε σχέση με το προσωπικό που απασχολούν¹⁶.

4.1.4.1 Οι υποχρεώσεις των Χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ως αρμόδια αρχή για την πιστή τήρηση και εφαρμογή των συστάσεων της Financial Action Task Force-FATF έχει οριστεί η τράπεζα της Ελλάδος (το οποίο αναφέρετε στο άρθρο 1, παράγραφο στ' του νόμου 2331/95).

Η τράπεζα της Ελλάδος με την σειρά της είναι υπεύθυνη να ελέγχει:

- Τα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες).
- Τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος.
- Τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά

¹⁶ <http://people.exeter.ac.uk>

κεφαλαίων (Χρηματιστηριακές εταιρείες).

- Τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων.

Στα πλαίσια της αρμοδιότητας της, η τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να υπάρχει σωστή τήρηση των κανόνων και προς διευκόλυνση των 5 εποπτευόμενων κατηγοριών, έχοντας σαν γνώμονα τα εκδοθέντα μέχρι σήμερα:

- Εγκυκλίους.
- Οδηγίες.
- Ρυθμιστικές εξελίξεις.
- Νόμους.
- Τροποποιήσεις των ανωτέρω.

Στα πλαίσια των συστάσεων της Financial Action Task Force-FATF σχετικά με την διερεύνηση κριτηρίων ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών, έκρινε σκόπιμο να περιλάβει σε ειδική απόφαση της ένα ενιαίο κείμενο, το οποίο θα έκανε πλήρη καταγραφή των υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, προκειμένου να εξασφαλιστεί έτσι η άρτια και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων.

Οι υποχρεώσεις που έχουν οι ανωτέρω αναφερόμενοι οργανισμοί είναι:

Πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσόμενων

1. Κατά τη σύναψη συμβάσεων στο πλαίσιο οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης και ιδίως όταν πρόκειται για:

- Άνοιγμα λογαριασμού καταθέσεων οποιαδήποτε φύσεως.
- Σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών φυλάξεως περιουσιακών στοιχείων.

- Μίσθωση θυρίδας θησαυροφυλακίου.
- Σύναψη συμβάσεως ενυπόθηκου δανείου.

2. Κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε συναλλαγής, το ποσό της οποίας υπερβαίνει το ισότιμο των 15.000Ε, είτε διενεργείται με μια πράξη, είτε με περισσότερες που εκτελούνται την ίδια μέρα ή ανοίγονται στην ίδια έννομη σχέση. Αν το ποσό δεν είναι γνωστό κατά τον χρόνο της συναλλαγής, το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός εξακριβώνει την ταυτότητα του συναλλασσόμενου μόλις πληροφορηθεί το ποσό ή διαπιστώσει ότι αυτό ανέρχεται στο ισότιμο των 15.000Ε.

Η ταυτοποίηση του συναλλασσόμενου διενεργείται με την επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου ή άλλου δημόσιου έγγραφου. Από τα στοιχεία πρέπει πάντως να προκύπτουν:

- Παρούσα διεύθυνση κατοικίας του και τηλέφωνο της οικίας.
- Παρούσα διεύθυνση εργασίας του και τηλέφωνο της εργασίας.
- Ασκούμενο επάγγελμα.
- Α.Φ.Μ και ΔΟΥ.

Για την ταυτοποίηση των Νομικών Προσώπων ισχύουν η προσκόμιση όλων των απαραίτητων εγγράφων ανάλογα με την νομική μορφή: Ατομικές επιχειρήσεις, Α.Ε, Ο.Ε, Ε.Ε., Ε.Π.Ε., καθώς και των Φ.Ε.Κ. που αφορούν κάποιες από τις κατηγορίες. Οι εταίροι, ακόμα και να είναι μόνο ένας, θα πρέπει να έχει και ατομική ταυτοποίηση στο συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό οργανισμό με πλήρη καταγραφή των ατομικών του στοιχείων (Α.Δ.Τ., ΑΦΜ, Επαγγελματικά στοιχεία, Διεύθυνση κατοικίας/ εργασίας, τηλέφωνο κατοικίας/ εργασίας.

Εντοπισμός, Χειρισμός, Αναφορά Ύποπτων Συναλλαγών

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί

οφείλουν και πρέπει να εξετάζουν κάθε συναλλαγή ανεξάρτητου ποσού, η οποία θα μπορούσε να συσχετίζεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

2. Αν κατά την εξέταση των συναλλαγών υπάρχει αμφιβολία για την ορθότητα της συναλλαγής ή την καθαρότητα της, ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται από τον Ν. 2331/95.

«Τα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας. Στα υποκαταστήματα η αναφορά αυτή γίνεται κατευθείαν στο διευθυντή του υποκαταστήματος, ο οποίος αναφέρεται αμέσως στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος αν συμερίζεται τις υπόνοιες. Αν ο διευθυντής του υποκαταστήματος ή ο αναπληρωτής του κωλύεται ή αρνείται ή αμελεί ή δεν συμερίζεται τις υπόνοιες του αναφέροντος υπαλλήλου, ενημερώνει σχετικά, τηλεφωνικώς και με εμπιστευτικό έγγραφο, τον Αρμόδιο Φορέα παρέχοντας του συγχρόνως κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο, αν μετά την εξέταση που πραγματοποιεί κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία αποτελούν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας (Άρθρο 4 παρ. 10 Ν. 2331/95)».

Καταγραφή και τήρηση αρχείου.

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να τηρούν για πέντε τουλάχιστον χρόνια, εκτός αν επιβάλλεται από την διάταξη νόμου η φύλαξη τους για μακρότερο χρονικό διάστημα, από την λήξη των σχέσεων τους με τους πελάτες όσον αφορά τις συμβάσεις και από την διενέργεια της τελευταίας συναλλαγής, όσον αφορά τις

συναλλαγές, τα στοιχεία, τα σχετικά με τις παραπάνω συμβάσεις και συναλλαγές (Νομιμοποιητικά έγγραφα, φωτοαντίγραφα εγγράφων με βάση τα οποία έγινε η πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη, παραστατικά συναλλαγών κλπ).

2. Για τις συναλλαγές που αναφέρονται στα «Ποσοτικά Κριτήρια» και οι οποίες πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή τα στοιχεία και τα αποτελέσματα της εξέτασης θα αρχειοθετούνται και θα φυλάσσονται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών από την διενέργεια της συναλλαγής.

Ποσοτικά Κριτήρια - Συναλλαγές που θέλουν Ιδιαίτερη Προσοχή

1. Συναλλαγές με μετρητά

- Συναλλαγές σε μετρητά άνω των 60.000Ε ή το ισότιμο σε ξένο νόμισμα.
- Συναλλαγές σε μετρητά άνω των 15.000Ε εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του ποσού είναι σε χαρτονομίσματα μικρής αξίας.
- Αγορές ή πωλήσεις ξένων τραπεζογραμματίων ή ταξιδιωτικών επιταγών άνω του ισότιμου των 30.000Ε.
- Καταθέσεις σε μετρητά άνω των 15.000Ε ή το ισότιμο σε ξένο νόμισμα σε λογαριασμούς εταιρειών του Α.Ν 89/67 ή εταιριών που είναι εγκατεστημένες σε εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα (Offshore financial centres).

2. Μεταφορές κεφαλαίων

Εφόσον ο εντολέας ή ο δικαιούχος δεν έχει λογαριασμό καταθέσεων στο πιστωτικό ίδρυμα, εμβάσματα προς και από το εξωτερικό άνω των 60.000Ε ή το ισότιμο σε ξένο νόμισμα, που δεν αφορούν πληρωμή για εισαγωγές/ εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

3. Χρηματοδοτήσεις

- Αιτήσεις για χρηματοδότηση εξασφαλισμένη με καταθέσεις.
- Αιτήσεις για χρηματοδότηση με εγγύηση πιστωτικού ιδρύματος χώρας που δεν ανήκει στο Financial Action Task Force-FATF.

4. Κατάρτιση «Πίνακας Εξαιρέσεων»

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί δύναται να καταρτίζουν «Πίνακας Εξαιρέσεων», στον οποίο θα καταχωρούνται οι πελάτες τους, των οποίων η εμπορική δραστηριότητα δικαιολογεί μεγάλο αριθμό συναλλαγών με τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Για τις συναλλαγές των πελατών τους που έχουν καταχωριστεί στον «Πίνακα Εξαιρέσεων» δεν είναι απαραίτητο να ακολουθούνται οι διαδικασίες του παραπάνω εγγράφου, θα πρέπει όμως αυτές οι συναλλαγές να παρακολουθούνται, τυχόν δε ασυνήθεις ή/ και ύποπτες συναλλαγές να αναφέρονται άμεσα στην Αρμοδία Επιτροπή του άρθρου 7 του Ν. 2331/95.

Συναλλαγές χωρίς προσωπική επαφή με τον πελάτη

Οι τράπεζες που παρέχουν στους πελάτες τους τη δυνατότητα να εκτελούν συναλλαγές ή/ και να ανοίγουν λογαριασμούς χωρίς προσωπική επαφή με τον πελάτη (μέσω τηλεφώνου, ηλεκτρονικού υπολογιστή κλπ) οφείλουν να υιοθετήσει διαδικασίες που θα εξασφαλίζουν την συμμόρφωση τους στις απαιτήσεις του Ν. 2331/95 όπως ισχύει σχετικά με την πιστοποίηση ταυτότητας των συναλλασσόμενων, όπου αυτό απαιτείται (άνοιγμα λογαριασμού, σύναψη συμβάσεως ενυπόθηκου δανείου, διενέργεια συναλλαγής ποσού άνω των 15.000€ κλπ).

Μη συνεργάσιμες χώρες

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή τις συναλλαγές με πρόσωπα, φυσικά ή

νομικά, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών που προέρχονται από τις πιο κάτω χώρες:

- Ινδονησία (Indonesia)
- Νιγηρία (Nigeria)
- Φιλιππίνες (Philippines)
- Ναούρου (Nauru)
- Νησιά Κουκ (Cook Islands)
- Μιανμάρ (Myanmar)

2. Όλες οι συναλλαγές με πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, από τις χώρες αυτές που υπερβαίνουν το ποσό των 30.000Ε, θα πρέπει να εξετάζεται με ιδιαίτερη προσοχή και εάν μετά την εξέταση της συναλλαγής αυτής υφίστανται αμφιβολίες ως προς την νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων, θα ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 4, παρ. 10 Ν. 2331/95.

Τα στοιχεία και τα αποτελέσματα της εξέτασης θα αρχειοθετούνται και θα φυλάσσονται για διάστημα 5 ετών από την διενέργεια της συναλλαγής.

3. Ειδικά για τις χώρες Μιανμάρ (Myanmar) και Ναούρου (Nauru), η πιο πάνω διαδικασία παρακολουθείται για όλες τις συναλλαγές ανεξαρτήτου ποσού.

Συστήματα εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί υποχρεούνται:

1. Να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν την διενέργεια συναλλαγών που συνδέεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

2. Να μεριμνούν ώστε οι παραπάνω αναφερόμενες διαδικασίες να εφαρμόζονται και στα υποκαταστήματα τους στο εξωτερικό, εκτός εάν αυτές απαγορεύεται από την νομοθεσία της χώρας υποδοχής, οπότε

ενημερώνουν την αρμόδια εισαγγελική αρχή.

3. Να ορίσουν ένα διευθυντικό στέλεχος στο οποίο, τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα και χρηματοπιστωτικό οργανισμό, θα αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Αν το στέλεχος αυτό κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία αποτελούν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας, θα ενημερώνει αμέσως τον αρμόδιο φορέα (Επιτροπή για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες του άρθρου 7 του Ν. 2331/95).

4. Να παρέχουν στον αρμόδιο φορέα και στις εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές, όταν τους ζητηθεί, όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες για τις συναλλαγές που κατά την κρίση του φορέα, της εισαγγελικής ή δικαστικής αρχής είναι πιθανόν να σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

5. Να μην πραγματοποιούν συναλλαγές για τις οποίες γνωρίζουν ή βάσιμα υποπεύονται ότι συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα εκτός αν για την άμεση πραγματοποίηση της συναλλαγής συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή αυτό επιβάλλεται από την φύση της, καθώς και όταν η μη πραγματοποίηση της συναλλαγής ενδέχεται να δυσχεραίνει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων ή προσώπων που πιθανόν ενέχονται σε νομιμοποίηση εσόδων. Στην περίπτωση αυτή η αναφορά υποβάλλεται αμέσως μετά την εκτέλεση της συναλλαγής.

6. Να μην γνωστοποιούν το γεγονός ότι διαβιβάστηκαν ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σε αυτόν που αφορούν οι πληροφορίες ή σε τρίτους. Η ίδια υποχρέωση υφίσταται και για τους υπαλλήλους και τα διευθυντικά στελέχη των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων

Η ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης F.A.T.F. (Financial Action Task Force) έχει εκδώσει 8 ειδικές συστάσεις.

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα (Π.Ι.) και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (Χ.Ο.) υποχρεούνται, κατά την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικής μεταβίβασης κεφαλαίων πελατών, είτε εντός, είτε εκτός Ελλάδος, να περιλαμβάνουν στο μήνυμα μεταφοράς το ονοματεπώνυμο και την διεύθυνση του εντολέα.

2. Σε περίπτωση που τα κεφάλαια προς μεταφορά προέρχονται από λογαριασμό καταθέσεων που τηρείται στο πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο αποστέλλει το μήνυμα (ordering institution), θα πρέπει με συναίνεση του πελάτη, στο μήνυμα να αναγράφεται και αριθμός του λογαριασμού αυτού, εκτός αν το μήνυμα αποστέλλεται εντός Ελλάδος μέσω του διατραπεζικού ηλεκτρονικού συστήματος κίνησης κεφαλαίων DIASTRANSFER, οπότε ακολουθείται η διαδικασία της παραγράφου 4.

3. Αν ο πελάτης αντιτίθεται στην αντιγραφή του αριθμού λογαριασμού στο εξερχόμενο μήνυμα, το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να εξετάσει με ιδιαίτερη προσοχή την συναλλαγή αυτή, εκτός εάν ο πελάτης έχει καταχωρηθεί στον σχετικό Πίνακα Εξαιρέσεων. Αν μετά την εξέταση της συναλλαγής αυτής υφίστανται αμφιβολίες ως προς το νόμιμο της προέλευσης των κεφαλαίων θα ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 4, παρ. 10 του Ν. 2331/95. Τα στοιχεία και τα αποτελέσματα της εξέτασης θα αρχειοθετούνται και θα φυλάσσονται για διάστημα 5 ετών από την διενέργεια της συναλλαγής.

4. Ειδικά για την αποστολή μηνυμάτων μεταφοράς κεφαλαίων εντός Ελλάδος, μέσω του διατραπεζικού ηλεκτρονικού συστήματος κίνησης κεφαλαίων DIASTRANSFER και δεδομένου ότι προβλέπεται από το σύστημα η αναγραφή στο μήνυμα μοναδικού αριθμού αναφοράς (unique

reference number). Το αποστέλλον πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό δεν υποχρεούται μεν να αναγράφει τον αριθμό λογαριασμού του εντολέα, θα τηρεί όμως όλες τις προβλεπόμενες πληροφορίες για αυτόν, ώστε, σε περίπτωση που θα του ζητηθεί, να δύναται να τις θέσει στη διάθεση του πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού που αναφέρεται στον δικαιούχο (beneficiary institution) ή των αρμοδίων αρχών εντός 3 εργάσιμων ημερών.

5. Οι προβλεπόμενες και υποχρεωτικά αναγραφόμενες στα μηνύματα, πληροφορίες για τον εντολέα θα αναγράφονται στο μήνυμα σε όλα τα στάδια διαδικασίας ολοκλήρωσης της συναλλαγής (εντολοδότρια – μεσολαβούσα – ανταποκρίτρια – πληρώτρια τράπεζα).

6. Ειδικά στη περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό που μεσολαβεί, λαμβάνει μήνυμα από το εξωτερικό, το οποίο στην συνέχεια μεταβιβάζει με σύστημα DIASTRANFER και εφόσον δεν δύναται να μεταβιβάσει όλες της σχετικές πληροφορίες στο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό που αναφέρεται στον δικαιούχο, θα τηρεί όλα τα αναγραφόμενα στο μήνυμα στοιχεία του εντολέα για τουλάχιστον 5 χρόνια.

7. Τα πιστωτικά ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που λαμβάνουν μηνύματα ηλεκτρονικής μεταβίβασης κεφαλαίων για πληρωμή στους δικαιούχους πελάτες τους, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν αναγράφονται στα μηνύματα οι οριζόμενες στις παραγράφους Η.1 και Η.2 πληροφορίες για τον εντολέα, θα εξετάζουν τις συναλλαγές αυτές ανεξαρτήτως ποσού με ιδιαίτερη προσοχή και θα ακολουθούν την διαδικασία που περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο Η.3.

8. Αν από το μήνυμα λείπει μόνο ο αριθμός λογαριασμού, η απαίτηση ελέγχου με ιδιαίτερη προσοχή μπορεί να περιοριστεί σε μεταφορές ποσών αξίας μεγαλύτερης από 12.500€ (Διασυννοριακές πληρωμές σε ΕΥΡΩ σύμφωνα με την οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κανονισμών 2560/2001 του ΕΚ και του Συμβουλίου

της Ε.Ε. της 19.12.01. σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές.

Εκπαίδευση προσωπικού

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να αναπτύσσουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπαλλήλους τους, σχετικά με την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Λόγω του ιδιαίτερου ρόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών στην πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τα νομικά αυτά πρόσωπα θα πρέπει να υιοθετήσουν κριτήρια και διαδικασίες, που να διασφαλίζουν την επιλογή κατάλληλου προσωπικού, το οποίο να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται στις αυξημένες υποχρεώσεις τους στο τομέα αυτό.

4.1.4.2 Υποχρεώσεις των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που απορρέουν από τους κανόνες της Financial Action Task Force-F.A.T.F.

Η Financial Action Task Force-FATF είναι διακυβερνητική επιτροπή χρηματοοικονομικής δράσης που συστάθηκε από τις χώρες του G-7 στο Παρίσι το 1989 κατά τη διάρκεια της εκεί διάσκεψης, που αφορούσε στην κοινή δράση για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η Financial Action Task Force-FATF περιλαμβάνει σήμερα:

A. Εκπροσώπους από 31 χώρες:

1. Αργεντινή
2. Αυστραλία
3. Αυστρία
4. Βέλγιο

5. Βραζιλία
6. Γαλλία
7. Γερμανία
8. Δανία
9. Ελβετία
10. Ελλάδα
11. Ηνωμένο Βασίλειο
12. Η.Π.Α
13. Ιαπωνία
14. Ιρλανδία
15. Ισλανδία
16. Ισπανία
17. Ιταλία
18. Καναδάς
19. Λουξεμβούργο
20. Μεξικό
21. Νέα Ζηλανδία
22. Νορβηγία
23. Νότια Αφρική
24. Ολλανδία
25. Πορτογαλία
26. Ρωσική Ομοσπονδία
27. Σιγκαπούρη
28. Σουηδία
29. Τουρκία
30. Φιλανδία
31. Χονγκ-Κονγκ

B. Την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Γ. Το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού κόλπου

Η Financial Action Task Force-FATF έχει εκδώσει μέχρι σήμερα 40 συστάσεις τις οποίες τα ανώτερα μέλη τους, μεταξύ και των οποίων και η Ελλάδα, έχουν δεσμευθεί για την πιστή τήρηση τους και εφαρμογής τους.

Το Ελληνικό κράτος τις περισσότερες από τις συστάσεις αυτές τις έχει νομοθετήσει στο Ν. 2331/95 ενώ κάποιες άλλες σε επιμέρους νόμους της. Ορισμένες όμως απ' αυτές θέτουν πρόσθετες υποχρεώσεις, σύμφωνα με τις οποίες τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν:

1. Να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή όλες:

- Τις πολύπλοκες ή/ και ασυνήθιστες συναλλαγές.
- Τις συναλλαγές μεγάλων χρηματικών ποσών που δεν έχουν εμφανή οικονομικό ή άλλο νόμιμο σκοπό.
- Τις συναλλαγές με πρόσωπα (συμπεριλαμβανομένων εταιρειών, πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών) από χώρες που δεν εφαρμόζουν ή εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις 40 συστάσεις.

Ειδικές οδηγίες για συναλλαγές με πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, από συγκεκριμένες χώρες δίδονται στις παραγράφους ΣΤ.1 έως και ΣΤ.3.

2. Ο σκοπός των συναλλαγών αυτών θα πρέπει να διερευνάται με προσοχή, τα δε αποτελέσματα της έρευνας να τηρούνται εγγράφως για να βοηθούν τις κατά νόμου αρμόδιες και εξουσιοδοτημένες αρχές. Η διαφύλαξη των σχετικών στοιχείων θα πρέπει να διατηρείται για 5 τουλάχιστον χρόνια.

3. Να φροντίζουν ώστε, στα προβλεπόμενα από τον Ν. 2331/95 για τα καταστήματα τους στο εξωτερικό καθώς και τις παραπάνω υποχρεώσεις, να συμμορφώνονται και οι θυγατρικές τους στο εξωτερικό. Όταν οι τοπικοί νόμοι και κανονισμοί δεν επιτρέπουν την συμμόρφωση αυτή, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να ενημερώνουν τις αρμόδιες (εισαγγελικές) αρχές.

4.1.4.3 Ο ρόλος της τράπεζας της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή για την εφαρμογή, από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα, του νομοθετικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα.

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο έχει κυρίως διαμορφωθεί από την ενσωμάτωση της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία είναι εναρμονισμένη με τις «Σαράντα (40) Συστάσεις για την καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος, της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και της Διασποράς Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ)», όπως υιοθετήθηκαν το Φεβρουάριο του 2012 από την Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force-FATF) ως διεθνής φορέας θέσπισης των σχετικών προτύπων και οδηγιών.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο των εποπτικών της αρμοδιοτήτων, ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων ιδρυμάτων με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που εφαρμόζουν.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα της Ελλάδος, έχει αποστείλει στα Εποπτευόμενα Ιδρύματα, εκτενή τυπολογία ύποπτων συναλλαγών με βάση την ελληνική πραγματικότητα και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Η Τράπεζα της Ελλάδος δεν έχει προανακριτικές αρμοδιότητες, ούτε την ευθύνη διερεύνησης της ουσίας των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται από τα εποπτευόμενα ιδρύματα, η οποία είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, καθώς και των διωκτικών και δικαστικών αρχών.

4.1.4.3.1 Παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος.

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτεία Πιστωτικού Συστήματος) εντός του μηνός Ιανουαρίου κάθε ημερολογιακού έτους τα πιο κάτω:

- Το ονοματεπώνυμο, τη θέση και τα στοιχεία της πράξης διορισμού του διευθυντικού στελέχους, που έχει οριστεί σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 10 2331/95. Σε περίπτωση μεταβολής εντός του έτους, στην ταυτότητα του προσώπου αυτού, υποχρεούται να ενημερώνουν την Τράπεζα της Ελλάδος εγγράφως εντός 10 εργάσιμων ημερών από την μεταβολή.
- Αντίγραφο των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας που έχουν εγγράφως θεσπίσει για να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις. Σε περίπτωση μεταβολών στις διαδικασίες αυτές, υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν στην Τράπεζα της Ελλάδος εγγράφως τις μεταβολές αυτές εντός εργάσιμων ημερών, αφότου τίθενται σε ισχύ.

Επιπροσθέτως, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να μεριμνήσουν ώστε στις διαδικασίες αυτές να συμπεριληφθεί η υποχρέωση του υπαλλήλου ή στελέχους που έρχεται σε επαφή με τον πελάτη, αμέσως να ενημερώνει εγγράφως και συνοπτικά τον

διευθυντή του Καταστήματος ή αν αυτός κωλύεται, τον αναπληρωτή του για οποιαδήποτε ασυνήθη συναλλαγή. Τα σημειώματα αυτά θα τηρούνται σε ειδικό φάκελο και θα φέρουν ημερομηνία και υπογραφή του υπαλλήλου.

- Τις συγκεκριμένες υπηρεσιακές μονάδες που έχουν μέχρι σήμερα ελεγχθεί από την Εσωτερική Επιθεώρηση ως προς την εφαρμογή της σχετικής Εγκυκλίου Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος και των λοιπών διατάξεων και εσωτερικών εγκυκλίων που αφορούν θέματα πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

4.1.4.3.2 Ποινές – Κυρώσεις (ελληνική νομοθεσία)

Οι προβλεπόμενες από τον Ν. 2331/95 όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 2515/97, κυρώσεις είναι:

- Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης υποχρεώσεων που αφορούν πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων, μπορεί να επιβληθεί σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου που εκδίδεται ύστερα από πρόταση της Τράπεζας της Ελλάδος ή της Επιτροπής του άρθρου 7 του Ν. 2331/95, πρόστιμο 1.467Ε έως 146.735Ε .
- Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης της κατά παραγράφου Δ.4 υποχρέωσης εχεμύθειας επιβάλλεται ποινή φυλάκισης μέχρι 2 έτη και χρηματική ποινή.
- Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού της (Ν. 2609/98, Ν. 2832/00) κατά των υπεύθυνων για παραβάσεις των ρυθμίσεων που αφορούν την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁷.

¹⁷ <http://trapeziodikaio.blogspot.gr/>

4.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κατά την διάρκεια των ετών το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν έτυχε ίδιας χρονικής και νομοθετικής αντιμετώπισης σε Διεθνές, Ευρωπαϊκό και κατ' επέκταση σε Εθνικό επίπεδο. Αυτό οφείλετε κυρίως διότι οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν κινήθηκαν συντονισμένα σε αντιμετώπιση του φαινομένου σε επίπεδο Ε.Ε. αλλά οι νομοθετικές πρωτοβουλίες λαμβάνονταν μεμονωμένα σε επίπεδο χώρας.

Από τις πρώτες χώρες οι οποίες αντιλήφθηκαν τις σοβαρές επιπτώσεις του φαινομένου και ανέπτυξαν νομοθεσία με σκοπό την αποτελεσματική καταπολέμησή του ήταν οι ΗΠΑ.

Στην συνέχεια ξεκίνησε η λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο πράγμα που οφείλεται κυρίως στην κατανόηση των επιπτώσεων του φαινομένου από μεγάλο αριθμό χωρών παγκοσμίως αλλά κυρίως χωρών-μελών της ευρωπαϊκής ένωσης.

Παρακάτω θα γίνει μια πλήρη καταγραφή και παρουσίαση των νομοθετημάτων που καλύπτουν το πλαίσιο της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες – εγκληματικές δραστηριότητες.

Στον κάτωθι πίνακα αποτυπώνεται συνοπτικά μία επισκόπηση του κανονιστικού πλαισίου παρουσιάζοντας την επίδραση του διεθνούς κανονιστικού πλαισίου στο αντίστοιχο κοινοτικό και ελληνικό¹⁸.

Διεθνής πηγή-Έτος	Θεματική ενότητα	Κοινοτική νομική πράξη	Ελληνική νομική πράξη
FATF: 40	Νομιμοποίηση εσόδων από	Οδηγία	Νόμος

¹⁸ www.intermf.gr

συστάσεις – 1990	εγκληματικές δραστηριότητες	91/308/ΕΟΚ	2331/1995
FATF: 40 συστάσεις – 1996	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Οδηγία 2001/97/ΕΚ	Νόμος 3424/2005
FATF: 40 συστάσεις – 2003	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Οδηγία 2005/60/ΕΚ Οδηγία Επιτροπής 2006/70/ΕΚ	Νόμος 3691/2008
FATF: 9 ειδικές συστάσεις - 2004	Χρηματοδότηση τρομοκρατίας	Οδηγία 2005/60/ΕΚ Κανονισμός 1781/2006	Νόμος 3691/2008
Σύμβαση Βιέννης - 1988	Καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών	Οδηγία 91/308/ΕΟΚ	Νόμος 1990/1991
Σύμβαση Στρασβούργου – 1990	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ	Νόμος 2655/1998
Διεθνής Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών - 1999	Χρηματοδότηση τρομοκρατίας	Απόφαση-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ	Νόμος 3034/2002
Διεθνής Σύμβαση Παλέρμο – 2000	Οργανωμένο έγκλημα και η καταπολέμησή του	Απόφαση-πλαίσιο 2004/579/ΕΚ	Νόμος 3875/2010

4.2.1 Διεθνές νομοθετικό πλαίσιο

Στις 19 Δεκεμβρίου 1988 υπογράφεται στη Βιέννη από 67 κράτη η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, γνωστή ως σύμβαση της Βιέννης. Στο προοίμιό της αναφέρεται ότι «Αν στερηθούν τα πρόσωπα που επιδίδονται σε παράνομη διακίνηση ναρκωτικών από τις προσόδους της εγκληματικής δραστηριότητας τους, θα εξαλειφθεί και το βασικό κίνητρο της δραστηριότητας αυτής».

Στην σύμβαση της Βιέννης μεταξύ άλλων προβλέπεται και η

υποχρέωση λήψης όλων των αναγκαίων διοικητικών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, τη διεθνή συνεργασία, την άρση του τραπεζικού απόρρητου καθώς και η υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που στοχεύουν στη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων.

Η Ελλάδα συμμετέχοντας και υπογράφοντας την σύμβαση της Βιέννης την κύρωσε με το νόμο 1990/1991.

Το 1989 με απόφαση των 7 ισχυρότερων οικονομικά κρατών δημιουργήθηκε η Financial Action Task Force-FATF (Επιτροπή Οικονομικής Δράσης) η οποία διατύπωσε έναν κατάλογο 40 συστάσεων.

Η Επιτροπή αυτή διατύπωσε έναν κατάλογο 40 συστάσεων, στα πλαίσια του οποίου τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό του τραπεζικού απόρρητου και την ανάπτυξη της διακρατικής συνεργασίας και να διαμορφωθούν ειδικοί ποινικοί κανόνες για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος. Οι Συστάσεις υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης, από το οποίο στις 8 Νοεμβρίου 1990 υπογράφηκε η Σύμβαση του Στραμβούργου για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.

Το 2000 υπογράφηκε στο Παλέρμο η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος (Παλέρμο, 2000) που περιελάμβανε και τα τρία συμπληρωματικά της Πρωτόκολλα α) για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας προσώπων και ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων, β) την πρόληψη και τιμωρία της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και γ) της παράνομης κατασκευής και εμπορίας μικρών όπλων.

Η Σύμβαση εξετάζει το οργανωμένο έγκλημα κάθε μορφής υπό τη σκοπιά του διεθνικού του χαρακτήρα (transnational nature), δηλαδή όταν η προετοιμασία και διάπραξη του εγκλήματος αφορά περισσότερες της μίας χώρες, καθώς και όταν οι οργανωμένες ομάδες εγκληματιών δρουν κατά κανόνα σε πολλές χώρες. Επιπλέον ρυθμίζει τις λεπτομέρειες της διεθνούς

συνεργασίας στους τομείς ανακρίσεων, δίωξης και έκδοσης σε περιπτώσεις ξεπλύματος χρημάτων, διαφθοράς, παρεμπόδισης της δικαιοσύνης. Στην σύμβαση αυτή αποτυπώνεται με σαφήνεια η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος.

Η Ελλάδα έχει υπογράψει και εφαρμόζει την ανωτέρω Σύμβαση κατά του Οργανωμένου Εγκλήματος μαζί με τα τρία συμπληρωματικά Πρωτόκολλα.

4.2.2 Ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο

Στις 8 Νοεμβρίου του 1990 υπογράφηκε η Σύμβαση του Στραμβούργου που αφορά στο ξέπλυμα χρήματος, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.

Αναλυτικότερα στην σύμβαση αυτή καθορίζεται η έννοια των βασικών όρων που αναφέρονται στη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων και επιβάλλεται η υποχρέωση στα συμβαλλόμενα μέρη να υιοθετήσουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να καταστεί δυνατή:

- I. Η δήμευση οργάνων και προϊόντων ή περιουσιακών στοιχείων αντίστοιχης αξίας με αυτά.
- II. Η αναγνώριση, η αναζήτηση και η πρόληψη κάθε συναλλαγής, μεταφοράς ή διάθεσης των υποκείμενων σε δήμευση περιουσιακών στοιχείων.
- III. Η παροχή εξουσίας στις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές για τη γνωστοποίηση ή κατάσχεση κάθε τραπεζικού, οικονομικού ή εμπορικού εγγράφου σχετικού με τα προς δήμευση περιουσιακά στοιχεία.
- IV. Η χρησιμοποίηση ειδικών ανακριτικών τεχνικών για την διευκόλυνση της αναγνώρισης και αναζήτησης του προϊόντος και τη

συλλογή σχετικών αποδείξεων.

V. Η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων Μερών και,

VI. Η περίληψη στα ποινικά αδικήματα συγκεκριμένων πράξεων, όταν αυτές διαπράττονται με πρόθεση (άρθρα 2-6).

Καθιερώνονται αρχές διεθνούς συνεργασίας με ανταλλαγή αιτήσεων για αμοιβαία βοήθεια που αποβλέπουν στη δήμευση οργάνων και προϊόντων.

Η κλιμάκωση του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος αλλά και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει οδηγήσει σε αύξηση της ευαισθητοποίησης των Ευρωπαϊκών κρατών σε σχέση με τις επιπτώσεις που μπορεί να φέρει τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Στα πλαίσια αυτά εκδόθηκαν οδηγίες (directives) που αποσκοπούν στην προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και άλλων ευάλωτων επαγγελματιών, όπως οι δικηγόροι, που γίνονται εργαλεία στα χέρια αυτών που έχουν ως σκοπό το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Επίσης, η δημιουργία της ενιαίας αγοράς στην Ε.Ε. παρόλο που λειτουργεί ευεργετικά για τις νόμιμες επιχειρήσεις, παρέχει αυξημένες δυνατότητες και στους μηχανισμούς που αφορούν στο ξέπλυμα χρήματος και την αναχρηματοδότηση του οργανωμένου εγκλήματος.

4.2.2.1 Η πρώτη οδηγία

Οδηγία του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (91/308/ΕΟΚ)

Όπως φαίνεται και από τον τίτλο της, κύριο μέλημα της οδηγίας του Συμβουλίου ήταν ότι τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και πως θα μπορούσε η χρησιμοποίησή τους για τη

νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες να θέσει σε κίνδυνο ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η οδηγία τέθηκε σε ισχύ ως απάντηση στις αυξανόμενες ανησυχίες που είχαν αρχίσει να καλλιεργούνται ότι η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για εγκληματικούς σκοπούς.

Η πρώτη οδηγία αποτέλεσε το αρχικό πλαίσιο για τις άλλες δύο που ακολούθησαν. Δημιούργησε τα βασικά προληπτικά μέτρα, όπως η καταγραφή των στοιχείων των πελατών, η τήρηση αρχείων και όρισε τις μεθοδολογία αναφοράς ύποπτων συναλλαγών.

Ψηφίστηκε για να εξασφαλίσει μια καθολική προσέγγιση και εγκρίθηκε από τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση του προβλήματος της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, προστατεύοντας έτσι την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Οι πρώτες απαιτήσεις της οδηγίας ανέφεραν ότι:

- Θα πρέπει να πραγματοποιείται επιμελής έλεγχος από όλα τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα πριν προβούν σε οποιαδήποτε επιχειρηματική σχέση ή πριν από τη διεξαγωγή οποιασδήποτε συναλλαγής πάνω από ένα ορισμένο όριο.
- Όλα τα έγγραφα που πιστοποιούν την ταυτότητα και τα λοιπά στοιχεία που υπάρχουν που συλλέγονται στο πλαίσιο των συναλλαγών θα πρέπει να φυλάσσονται τουλάχιστον για πέντε έτη στα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα.
- Θα πρέπει να υπάρχει στενή διεθνής συνεργασία και εναρμόνιση μεταξύ των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων καθώς και των εποπτικών αρχών.
- Οι κανόνες εμπιστευτικότητας όσον αφορά τα προσωπικά δεδομένα των πελατών θα πρέπει να είναι πιο χαλαροί όταν αφορούν στην αποκάλυψη, στις αρμόδιες αρχές, συναλλαγών που θεωρούνται

ύποπτες για ξέπλυματος χρήματος.

- Λήψη μέτρων ώστε να παρέχεται ειδική προστασία στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και στους υπαλλήλους αυτών, σε περίπτωση που παραβιάζουν προσωπικά δεδομένα, προκειμένου να αποκαλύψουν ξέπλυμα χρήματος.

4.2.2.2 Δεύτερη οδηγία

Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 4ης Δεκεμβρίου 2001.

Η δεύτερη οδηγία τροποποίησε και επικαιροποίησε την πρώτη οδηγία σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες.

Ο στόχος της δεύτερης οδηγίας ήταν να βελτιώσει τις υπάρχουσες διατάξεις της πρώτης οδηγίας και να καλύψει τα κενά της νομοθεσίας που επισημάνθηκαν από τις 40 προτάσεις, που προτάθηκαν από την Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force-FATF) οι οποίες και υιοθετήθηκαν.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι κάτι τέτοιο ήταν ένα απαραίτητο μιας και η πρώτη οδηγία δεν είχε επαρκώς προσδιορίσει ποιες αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να λαμβάνουν τα στοιχεία που αφορούν σε ύποπτες συναλλαγές και για τις οποίες τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είχαν διαφορετικές πολιτικές συλλογής τέτοιων πληροφοριών.

Η δεύτερη οδηγία υιοθέτησε έναν ευρύτερο ορισμό σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος, λαμβάνοντας υπόψη αδικήματα, όπως η διαφθορά.

Διευκρίνισε επίσης ότι τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος και εταιρίες επενδύσεων περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας,

δεδομένου ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε πράξεις ξεπλύματος χρημάτων, μιας και αυτές σχετίζονται με την διακίνηση χρήματος.

Επιπλέον, στη δεύτερη οδηγία δόθηκε η δικαιοδοσία στις αρχές μιας χώρας, σε περίπτωση εντοπισμού παράνομων κεφαλαίων, τη δέσμευση, την κατάσχεση και την δήμευση κάθε ιδιοκτησίας αλλά και όλων των εσόδων που συνδέονται με εγκληματικές δραστηριότητες.

Προχωρώντας παραπέρα, στη δεύτερη οδηγία προτείνεται η επέκταση της εφαρμογής των μέτρων και στους δικηγόρους που ασχολούνται με τους μηχανισμούς ξεπλύματος χρήματος και ενδεχομένως να συμμετέχουν σε αυτούς.

Η πρόταση για την επέκταση των διατάξεων της οδηγίας στο δικηγορικό επάγγελμα συνάντησε την έντονη αντίδραση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο υιοθέτησε την άποψη ότι υπάρχει ο κίνδυνος, οι δικηγόροι, καταπατώντας τους κανόνες εμπιστευτικότητας των πελατών τους παραβιάζουν ενδεχομένως την ακεραιότητα των δικαστικών διαδικασιών. Έτσι η εφαρμογή της 2^{ης} οδηγίας δεν επεκτάθηκε και στο δικηγορικό επάγγελμα και εξαιρούνται από την υποχρέωση υποβολής πληροφοριών που λαμβάνουν κατά την διάρκεια της υπεράσπισης ή εκπροσώπησης των πελατών τους.

4.2.2.3 Τρίτη οδηγία

Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006

Η τρίτη οδηγία έλαβε υπόψη τα αναθεωρημένα, για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας πρότυπα χρηματοδότησης του 2003 της Financial Action Task Force-FATF.

Με την Τρίτη οδηγία η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλάζει πολιτική και

γίνεται πιο αυστηρή όσον αφορά την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει πια και επαγγέλματα που δεν έχουν άμεσα σχέση με την οικονομία και την επιχειρηματικότητα.

Έτσι στον αγώνα καταπολέμησης συμπεριλαμβάνονται επαγγέλματα που στο παρελθόν είχαν εξαιρεθεί όπως δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, λογιστές, κτηματομεσίτες, τα καζίνο αλλά και περιλαμβάνει τον έλεγχο των συναλλαγών που υπερβαίνουν τα €15.000.

Αν θα θέλαμε να αναζητήσουμε τα αίτια της αλλαγής στην πολιτική της Ε.Ε. θα μπορούσαμε να πούμε ότι οφείλεται κυρίως στις μεταβαλλόμενες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν στον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου αλλά και των βομβιστικών επιθέσεων στη Μαδρίτη.

Η τρίτη οδηγία εφαρμόζει :

- Η εφαρμογή της οδηγίας σε σχέση με τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και τα επαγγέλματα, συμπεριλαμβανομένων των δικηγόρων.
- Αυξημένη δέουσα επιμέλεια πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων, προσώπων που κατέχουν δημόσια αξιώματα (όπως δικαστές) και των άμεσων συγγενών τους ή ακόμα και των στενών συνεργατών τους.
- Απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας για συναλλαγές χαμηλού κινδύνου των δημοσίων αρχών ή των φορέων αυτών, αν η ταυτότητα και οι δραστηριότητες αυτών είναι δημοσίως διαθέσιμη.

Η προθεσμία για τη μεταφορά της τρίτης οδηγίας στο εθνικό δίκαιο των χωρών ήταν η 15η Δεκεμβρίου 2007.

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος παραμένει ιδιαίτερα διαδεδομένο παρά τις διεθνείς προσπάθειες και τις ευρωπαϊκές οδηγίες που επιχειρούν να

το σταματήσουν, καθώς η τεχνολογία και η οργανωτική ευελιξία διευκολύνουν τους επιτήδειους.

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ευρωβουλευτές και εμπειρογνώμονες συζήτησαν το πρόβλημα στην ειδική επιτροπή για το Οργανωμένο Έγκλημα, εν όψει και της παρουσίασης νέας οδηγίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2013, η οποία θα εστιάζεται στους φορολογικούς παραδείσους.

Παρουσιάζοντας με ένα γλαφυρό παράδειγμα πόσο εύκολο παραμένει το ξέπλυμα, ο καθηγητής Ingo Fiedler του πανεπιστημίου του Αμβούργου εξήγησε πώς λειτουργεί το σύστημα: κάποιος που έχει κερδίσει, για παράδειγμα 200.000,00€ από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, θα ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό σε φορολογικό παράδεισο χωρίς πολλούς ελέγχους και στη συνέχεια ανοίγει ένα λογαριασμό προκειμένου να παίξει πόκερ στο διαδίκτυο. Με βάση το λογαριασμό αυτό παίξει κάποιο ποσό και στη συνέχεια μεταφέρει το υπόλοιπο στον «κανονικό» τραπεζικό λογαριασμό του ως κέρδη από το πόκερ και τα χρήματα είναι πια «καθαρά» και αφορολόγητα. Τονίζοντας ότι με ευκολία με την οποία λειτουργεί το σύστημα αποτελεί πόλο έλξης για τους κάθε είδους παρανόμους.

Από την πλευρά του, ο Antonio Maria Costa, πρώην αναπληρωτής γ.γ. του ΟΗΕ σημείωσε πως η κρίση έχει παραλύσει τον διατραπεζικό δανεισμό δημιουργώντας μεγάλη ζήτηση για ρευστότητα, κάτι που με τη σειρά του δίνει την ευκαιρία στο οργανωμένο έγκλημα να διεισδύσει στο νόμιμο τραπεζικό τομέα, είτε με καταθέσεις ρευστού, είτε με την αγορά μετοχών ή και την απόκτηση θέσεων σε διοικητικά συμβούλια τραπεζών. Αυτό μάλιστα συμβαίνει τι στιγμή που οι ίδιες οι τράπεζες που εντοπίζονται να ενέχονται σε ξέπλυμα μαύρου χρήματος σπανίως τιμωρούνται.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με εισηγητή τον Ιταλό ευρωβουλευτή, Salvatore Iacolino, ετοιμάζει έκθεση για το θέμα, στην οποία ζητά

εναρμόνιση των ευρωπαϊκών κανόνων αντιμετώπισης του ξεπλύματος, καθώς οι διαφορές στη νομοθεσία δημιουργούν «ρωγμές» στο σύστημα που διευκολύνουν εκείνους που νομιμοποιούν «μαύρο» χρήμα¹⁹.

4.2.3 Ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα τα πράγματα ήταν διαφορετικά από την υπόλοιπη Ευρώπη. Αρχικά αρνιόμασταν κατηγορηματικά ότι γινόταν ξέπλυμα χρήματος στα πλαίσια του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Στη συνέχεια, όταν το 1991 εκδόθηκε η Κοινοτική Οδηγία που υποχρέωνε τα κράτη μέλη να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, συστήσαμε 2 αυτοτελείς Επιτροπές σε 2 διαφορετικά Υπουργεία για τη μελέτη του προβλήματος και την υποβολή προτάσεων, τελικά όμως, όπως συμβαίνει συχνά τα τελευταία χρόνια, περιοριστήκαμε στην εύκολη και ανέξοδη λύση της ποινικοποίησης.

Με το νόμο 2145/1993, η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων παρουσιάστηκε σαν ένα αμιγώς ποινικό πρόβλημα, για την αντιμετώπιση του οποίου διαμορφώθηκε ένα νέο ποινικό αδίκημα που απειλούνταν με ποινές κάθειρξης και που εντάχθηκε στον Ποινικό Κώδικα αμέσως μετά την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος.

Η «προσπάθεια» δεν θεωρήθηκε επαρκής και για τον λόγο αυτό ασκήθηκε προσφυγή κατά της Ελλάδας. Υπό την πίεση μιας καταδίκης η χώρα μας αναγκάστηκε πλέον να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με μεγαλύτερη σοβαρότητα και ψήφισε έναν νέο νόμο, τον 2331/1995, στον οποίο ουσιαστικά εντάχθηκε ολόκληρη η Κοινοτική Οδηγία σ' ότι αφορά τις επιμέρους υποχρεώσεις των τραπεζών και στον οποίο μεταφέρθηκε και η ποινική διάταξη για νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων, η οποία έτσι διαγράφηκε από τον Ποινικό Κώδικα.

¹⁹ www.anti-moneylaundering.org

Με τον τρόπο όμως αυτό, απλώς μεταφέρθηκαν στον ειδικό ποινικό νόμο όλα τα σοβαρά προβλήματα που είχε δημιουργήσει μια πρόχειρη και επιπόλαιη ποινικοποίηση η οποία μοναδικό της στόχο είχε όχι να αντιμετωπίσει το ξέπλυμα του παράνομου χρήματος, αλλά να εμφανίσει την Ελλάδα ως χώρα που ενδιαφερόταν για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος.

Βάση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου αποτελεί ο ν. 3691/05.08.2008, σχετική εγκύκλιος ΠΟΛ.1127/31.08.2010, ο οποίος αναβαθμίζει σημαντικά τους μηχανισμούς πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της χώρας μας και ενσωματώνει τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και της Οδηγίας 2006/70/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποτελεί εφαρμοστικό μέτρο της Οδηγίας 2005/60/EK.

Σημαντικές τροποποιήσεις του ν. 3691/2008 πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα με το ν. 3875/2010 που αφορούν κυρίως στο ποινικό αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το ν. 3932/2011 που αφορούν στη διάρθρωση της Αρχής Καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τις διαδικασίες δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων των υποκείμενων σε συγκεκριμένες οικονομικές κυρώσεις προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων.

4.2.3.1 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

Με το νόμο 3932/2011 με τον οποίο τροποποιήθηκε ο Ν. 3691/2008 η Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας μετονομάστηκε σε Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από

Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

Η Αρχή αποτελεί την εθνική μονάδα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συνεισφέροντας στην ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής.

Έργο της, σύμφωνα με το ν.3691/2008, όπως τροποποιήθηκε με το ν.3932/2011, είναι η συγκέντρωση, ανάλυση διερεύνηση και επεξεργασία αναφορών υπόπτων συναλλαγών που διαβιβάζονται σ' αυτή από τα υπόχρεα νομικά και φυσικά πρόσωπα καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση της και σχετίζεται με τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Η λειτουργία της Αρχής και τα ειδικότερα θέματα καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οικονομικών, Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη. Η σύνθεση και οι αρμοδιότητές της καθορίζονται στο άρθρο 7 του κωδικοποιημένου ν.3691/2008.

Η Αρχή αναδιαρθρώθηκε σε τρεις (3) επιμέρους Μονάδες ως εξής:

- Α' Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και επτά (7) μέλη της αρχής.
- Β' Μονάδα Οικονομικών Κυρώσεων κατά Υπόπτων Τρομοκρατίας, η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και δύο (2) μέλη της αρχής
- Γ' Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και δύο (2) μέλη της αρχής.

(στη Μονάδα Γ΄ υποβάλλεται η Δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης των υπόχρεων, σύμφωνα με τους ανωτέρω νόμους, οντοτήτων)

Ο Πρόεδρος της αρχής είναι ανώτατος Εισαγγελικός Λειτουργός εν ενεργεία (Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου) και επιλέγεται μαζί με τον αναπληρωτή του με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου του Αρείου Πάγου.

5. ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

5.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ανάλογα με το διεθνή οργανισμό, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται σε πάνω από ένα τρισεκατομμύριο δολάρια σε όλο τον κόσμο κάθε χρόνο έχοντας επίδραση στην κοινωνία, στην οικονομία αλλά και στην ασφάλεια των χωρών.

Η επιτυχία λειτουργίας των μηχανισμών ξεπλύματος ενθαρρύνει το οργανωμένο έγκλημα να συνεχίσει και να εξελίσει τις παράνομες δραστηριότητές του επανεπενδύοντας τα κεφάλαια με σκοπό την αύξηση του κέρδους χωρίς επιπτώσεις. Αυτό συνεπάγεται αύξηση της εγκληματικότητας, μείωση της αξιοπιστίας του κράτους και ενθάρρυνση παρόμοιας συμπεριφοράς και από άλλους οι οποίοι δελεάζονται από την απόκτηση κερδών που μέσα από μηχανισμούς ξεπλύματος νομιμοποιούνται με σχετικά χαμηλό ρίσκο σύλληψης και τιμωρίας.

Οι οικονομικές επιπτώσεις είναι σοβαρότερες κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, μιας και κυρίως αυτές παίζουν σημαντικό ρόλο στους σύγχρονους μηχανισμούς ξεπλύματος χρημάτων. Αυτό συμβαίνει επειδή τα κράτη αυτά είναι ακόμη στη διαδικασία της δημιουργίας κανονισμών νόμων και δεν έχουν προλάβει ακόμα να θέσουν κανόνες και ασφαλιστικές δικλείδες ώστε να προστατεύσουν το χρηματοοικονομικό τους σύστημα.

Στη δεκαετία του 1990, πολλές τράπεζες στα αναπτυσσόμενα κράτη της Βαλτικής εμφανίσθηκαν με τεράστια ποσά καταθέσεων, που πολλά από αυτά προέρχονταν από παράνομες δραστηριότητες. Διάφοροι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι συνέστησαν σε μεγαλοκαταθέτες που είχαν στις τράπεζες αυτές νόμιμα κεφάλαια, να τα αποσύρουν από φόβο μήπως κινδυνεύσουν, σε περίπτωση που οι τράπεζες αυτές ελεγχθούν και αρθεί η

ασφάλεια στις καταθέσεις τους, με αποτέλεσμα οι τράπεζες αυτές να καταρρεύσουν.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα αφορά την επιλογή μιας χώρας να ασκεί οικονομική πολιτική στηριζόμενη στη τεχνητή διόγκωση χρηματοπιστωτικών τομέων ευνοώντας την μαζική εισροή βρώμικου χρήματος σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί όταν κάποιο κράτος επιλέγει να χαλαρώσει τους ελέγχους προέλευσης των χρημάτων σε κάποιο τομέα (π.χ. επένδυση σε ακίνητα) τότε δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για να νομιμοποιηθούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες τοποθετώντας κεφάλαια σε αυτόν τον τομέα.

Αυτό μπορεί να δημιουργήσει ψευδής συνθήκες ζήτησης και γίνονται προσαρμογές στην οικονομική πολιτική βάση των νέων αυτών δεδομένων. Όταν η διαδικασία νομιμοποίησης φθάνει σε ένα ορισμένο σημείο ή αν το κράτος αρχίζει να παίρνει μέτρα προς αυτόν τον κλάδο (π.χ. επιβολή έλεγχου στην προέλευση χρημάτων) τότε αυτά τα κεφάλαια, που είχαν επενδυθεί στο συγκεκριμένο κλάδο, σε σύντομο χρονικό διάστημα θα εξαφανιστούν ξαφνικά χωρίς καμία προβλέψιμη οικονομική αιτία και ο κλάδος καταρρέει οικονομικά (περίπτωση «φούσκας»).

Κάποια προβλήματα σε μια πιο τοπική κλίμακα αφορούν τη φορολογία και τον ανταγωνισμό των μικρών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τη φορολογία το πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός ότι τα χρήματα που προέρχονται από ξέπλυμα είναι συνήθως αφορολόγητα και κατά συνέπεια θα πρέπει οι υπόλοιποι έντιμοι φορολογούμενοι τελικά να αναπληρώσουν την απώλεια των φορολογικών εσόδων.

Σε σχέση με τον ανταγωνισμό των μικρών επιχειρήσεων το πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός ότι, οι νόμιμες μικρές επιχειρήσεις δεν μπορούν να ανταγωνιστούν επιχειρήσεις που σχετίζονται με το ξέπλυμα χρήματος μιας και αυτές μπορούν να πουλούν προϊόντα ή να παρέχουν υπηρεσίες σε χαμηλότερες τιμές διότι πρωταρχικός σκοπός τους είναι να καθαρίσουν τα χρήματα, και όχι το κέρδος.

Η πλειοψηφία των ερευνών παγκοσμίως εστιάζονται σε δύο κύριες «βιομηχανίες» που νομιμοποιούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες. Την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και τις τρομοκρατικές οργανώσεις.

Το αποτέλεσμα επιτυχούς καθαρισμού κεφαλαίων που προέρχονται από τα ναρκωτικά είναι περισσότερα ναρκωτικά, περισσότερη εγκληματικότητα, περισσότερη βία.

Η σύνδεση μεταξύ του ξεπλύματος χρήματος και της τρομοκρατίας είναι λίγο πιο περίπλοκη, αλλά παίζει καθοριστικό ρόλο στη βιωσιμότητα των τρομοκρατικών οργανώσεων. Οι περισσότεροι άνθρωποι που υποστηρίζουν οικονομικά τις τρομοκρατικές οργανώσεις δεν γράφουν απλά μια προσωπική επιταγή και τη παραδίδουν σε αυτήν. Στέλνουν τα χρήματα με κυκλικούς τρόπους ώστε τα κεφάλαια που θα διακινηθούν να περάσουν από πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς και τελικά να επιτρέψουν στον χρηματοδότη ή τους χρηματοδότες της τρομοκρατίας, να διατηρήσουν την ανωνυμία τους.

Από την άλλη, οι τρομοκράτες δεν χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες και επιταγές για την αγορά όπλων. Θα προσπαθήσουν να ξεπλύνουν τα χρήματα, ώστε οι αρχές να μη μπορούν να βρουν τα ίχνη τους και να μη κινδυνεύσει η προγραμματισμένη επίθεση τους. Ίσως η λύση στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας να είναι η αντιμετώπιση των μηχανισμών που ξεπλένει τα κεφάλαια που την χρηματοδοτούν.

Μακροοικονομικές επιπτώσεις

Η ακεραιότητα της τραπεζικής και χρηματοπιστωτικής αγοράς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αντίληψη ότι λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο νομικά προστατευμένο, με υψηλά επαγγελματικά και ηθικά πρότυπα. Ένα από τα πιο πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί η φήμη του όσον αφορά την ακεραιότητα και την αξιοπιστία του.

Κατά συνέπεια, σε μακροοικονομικό επίπεδο, το ξέπλυμα χρήματος

θέτει σε κίνδυνο την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τους θεσμούς του.

Ο Gordon Brown, σε ομιλία του για το ξέπλυμα χρήματος στις 28 Νοεμβρίου 2000 αναφέρει ότι η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στο σύνολό του μπορούν να κλονιστούν σοβαρά χάνοντας έτσι την εμπιστοσύνη του κοινού εάν το χρηματοπιστωτικό σύστημα συλληφθεί να νομιμοποιεί έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες.

Η Τράπεζα της Αγγλίας καταβάλλει προσπάθειες προκειμένου να διασφαλίσει ότι το Λονδίνο διατηρεί τη φήμη ενός «καθαρού» οικονομικού κέντρου. Δεδομένης της έμφασης που δίνεται στο όνομα και τη φήμη για την προσέλκυση και τη διατήρηση επιχειρήσεων στον κόσμο των οικονομικών, δεν θα ήταν δύσκολο να φανταστεί κανείς τις επιπτώσεις που θα υπήρχαν σε περίπτωση που από ένα αξιόπιστο οικονομικό κέντρο σχετιζόταν με την νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων. Ως εκ τούτου, η σημασία της εμπιστοσύνης και η ανάγκη για διαφάνεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί μιας και αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μιας χώρας (ΑΕΠ).

Άλλες πιθανές μακροοικονομικές επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης δράσης των μηχανισμών που αφορούν στο ξέπλυμα χρήματος που έχουν αναφερθεί από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι ο επηρεασμός των νόμιμων οικονομικών συναλλαγών λόγω ανεξήγητων αλλαγών στη ζήτηση χρήματος. Αυτό συνεπάγεται την αυξημένη μεταβλητότητα των διεθνών ροών κεφαλαίου και των συναλλαγματικών ισοτιμιών που οφείλονται σε απρόβλεπτες διασυνοριακές μεταφορές περιουσιακών στοιχείων.

Το τελευταίο σημείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό και αποτελεί ένα μεγάλο κίνδυνο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ, μιας και το ξέπλυμα χρήματος έχει άμεση επίδραση στην αγορά συναλλάγματος (Foreign Exchange Market - FOREX) μιας οικονομίας. Η αγορά

συναλλάγματος είναι ευάλωτη σε σχέση με τον όγκο των μετρητών που εμπλέκονται στο εμπόριο. Η κίνηση κεφαλαίων, ιδίως από παράνομες πηγές, είναι ικανή να επιδεινώνει την αστάθεια της συναλλαγματικής ισοτιμίας πράγμα που εκτός των άλλων μπορεί να είναι καταστροφικό ειδικά όταν δεν υπάρχει αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής.

5.2 ΕΚΤΑΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Το να προσδιορίσει κανείς το μέγεθος του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος είναι αρκετά δύσκολο.

Επιτυχημένες προσπάθειες μέτρησης του ξεπλύματος χρήματος μπορούν να βοηθήσουν στην διατήρηση της σταθερότητας και της εμπιστοσύνης στις χρηματοοικονομικές αγορές και κατά συνέπεια στην μακροοικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη²⁰.

Στις αρχές του 1988, ο Stanley Morris, ο οποίος είχε διατελέσει πρόεδρος της επιτροπής εκτίμησης του μεγέθους του ξεπλύματος χρήματος της Financial Action Task Force-FATF, δήλωσε ότι «η ανάγκη να εκτιμηθεί το μέγεθος του ξεπλύματος χρήματος και να ποσοτικοποιηθούν τα συστατικά στοιχεία του ήταν στα ενδιαφέροντα της FATF από την ίδρυσή της»²¹.

Στην έκθεσή του εντοπίζονται τουλάχιστον τέσσερις τομείς εύλογης ζήτησης που αφορούν στις μεθόδους ποσοτικοποίησης μέτρων για το ξέπλυμα χρήματος:

- Την κατανόηση του μεγέθους των παράνομων δραστηριοτήτων, ούτως ώστε οι αρμόδιες αρχές, οι νομοθέτες και οι διεθνείς οργανισμοί να μπορούν να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την

²⁰ Quirk, 1996 - Βεδεράκη, 2010

²¹ Walker, 2007

υλοποίηση προγραμμάτων μέτρησης της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στα πλαίσιο των εθνικών και διεθνών συνεννοήσεων.

- Την κατανόηση της αποτελεσματικότητας της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προσπάθειες, παρέχοντας μια βάση και μια κλίμακα μέτρησης, δίνοντας τη δυνατότητα αξιολόγησης των συγκεκριμένων προγραμμάτων ή προσεγγίσεων .
- Την κατανόηση των μακροοικονομικών συνεπειών της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ιδίως των δυσμενών επιπτώσεων του ξεπλύματος χρήματος για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις οικονομίες, π.χ. οι αλλαγές στη ζήτηση χρήματος, η μεταβλητότητα στις ισοτιμίες συναλλάγματος και επιτοκίων, ο αυξημένος κίνδυνος για την ποιότητα του ενεργητικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι αρνητικές επιπτώσεις στην είσπραξη των φόρων που έχουν άμεση επίπτωση στην σύνταξη προϋπολογισμού και χάραξη δημοσιονομικής πολιτικής.
- Την κατανόηση του ξεπλύματος χρήματος, δεδομένου ότι ακόμη και η αυστηρή εξέταση των στοιχείων των μετρήσεων θα πρέπει να παράγει μια βαθύτερη κατανόηση των σχέσεων αλλά και των διαφορών μεταξύ των διαφόρων δράσεων, που όταν συνδυάζονται μεταξύ τους οδηγούν σε φαινόμενα που αφορούν σε ξέπλυμα χρήματος .

Κατέληξε, ωστόσο, ότι δεν υπάρχει προς το παρόν καμία οικονομική μηχανή που θα επιτρέψει την ακριβή μέτρηση του ξεπλύματος χρήματος τόσο σε παγκόσμια κλίμακα όσο και σε επίπεδο μεγάλων χωρών²².

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει εκτιμήσει ότι η παγκόσμια αγορά υφίσταται ετήσια ζημιά περίπου 2 τρισεκατομμύρια δολάρια από το

²² <http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au>

ξέπλυμα χρήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε 2 με 5 τοις εκατό του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος.

Η σημαντικότητα του φαινομένου αλλά και η ραγδαία ανάπτυξη του έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη διαφόρων μεθοδολογιών που έχουν ως σκοπό την ποσοτική μέτρησή του.

Σύμφωνα με τον Schneider (2008) οι μέθοδοι εκτίμησης του μεγέθους του ξεπλύματος χρήματος μπορούν να διαχωριστούν σε άμεσες και έμμεσες.

Οι άμεσες μέθοδοι αφορούν κυρίως αυτές που επικεντρώνονται σε καταγραφές παράνομων πληρωμών. Με την καταγραφή αυτή γίνεται μία εκτίμηση του μεγέθους αλλά σε περιορισμένη κλίμακα και δεν μπορεί να διαπιστωθεί έστω και προσεγγιστικά το συνολικό μέγεθος. Τέτοιοι μέθοδοι είναι η παρακολούθηση των μεταβολών της αποθεματικής ταμειακής ρευστότητας σε Εθνικές τράπεζες ή οι αναλύσεις ασυμφωνιών της διεθνούς ισορροπίας των πληρωτέων λογαριασμών.

Οι έμμεσες μέθοδοι προσπαθούν να αναγνωρίσουν τον όγκο και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων ξεπλύματος χρήματος με την βοήθεια αιτιών και ενδείξεων. Αφού αναγνωριστούν οι διάφορες αιτίες και ενδείξεις στην συνέχεια πραγματοποιείται μια οικονομετρική ανάλυση.

5.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ (ANTI MONEY LAUNDERING) ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

5.3.1 Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)

Αποτελεί (όπως αναλύθηκε και ανωτέρω) ένα διακυβερνητικό όργανο που έχει συσταθεί από την G - 7 1989, που διεξήχθη στο Παρίσι, έχει την κύρια ευθύνη για την ανάπτυξη ενός παγκόσμιου προτύπου για την

αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Λειτουργεί σε στενή συνεργασία με άλλους βασικούς διεθνείς οργανισμούς, όπως το ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα, τα Ηνωμένα Έθνη και τη FATF.

Προκειμένου να προσδιορίσουν τα στάδια ότι οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να αναλάβουν να εφαρμόσουν αποτελεσματικά συστήματα για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η FATF εξέδωσε μια λίστα συστάσεων που καθορίζονται μια βασική και καθολική εφαρμογή ενός πλαισίου μέτρων που καλύπτουν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, το χρηματοπιστωτικό τομέα, ορισμένες μη χρηματοπιστωτικές τις επιχειρήσεις και επαγγέλματα αλλά και καθορίζουν τους μηχανισμούς της διεθνούς συνεργασίας.

Τον Φεβρουάριο του 2013, η FATF ενέκρινε τη νέα μεθοδολογία για την αξιολόγηση και την τεχνική συμμόρφωσης με τις συστάσεις της FATF και την αποτελεσματικότητα των μέτρων για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Το έργο της FATF , καθώς και του ΔΝΤ, έχει υποστηριχθεί από την G - 7 και την G- 20, πιο πρόσφατα, στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση διεθνών οικονομικών κρίσεων και των συνεπειών τους.

5.3.2 The Egmont Group

Ο Όμιλος ιδρύθηκε το 1995 και πήρε το όνομά του από το Egmont Palace στις Βρυξέλλες, όπου έλαβε χώρα η συνάντηση εκπροσώπων Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Financial Intelligence Units - FIU). Στις αρχές του 2008, με την υποστήριξη του Jim Flaherty, υπουργού Οικονομικών του Καναδά και της FINTRAC (καναδικό κέντρο χρηματοοικονομικών πληροφοριών), ιδρύθηκε η Γεν. Γραμματεία της

ομάδας στο Τορόντο του Καναδά.

Μέλη της είναι εθνικά κέντρα χρηματοοικονομικών πληροφοριών που έχουν ως σκοπό τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές, οικονομικής δραστηριότητας, από τον χρηματοπιστωτικό κλάδο και άλλους φορείς ή επαγγέλματα που υποχρεούνται να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές, που μπορεί να αφορούν σε ξέπλυμα παράνομου χρήματος ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Μέχρι τις αρχές του 2013 απαριθμούσε 132 μέλη τα οποία ως επί το πλείστον δεν πρόκειται για οργανισμούς επιβολής του νόμου αλλά συνήθως η αποστολή τους είναι η επεξεργασία και η ανάλυση των πληροφοριών που λαμβάνουν. Εάν από την επεξεργασία αυτή υπάρχουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία παράνομης δραστηριότητας, τότε γίνεται αποστολή αυτών των στοιχείων στην εισαγγελία.

Η ομάδα Egmont αποτελεί ένα διεθνή οργανισμό χρηματοοικονομικών πληροφοριών που είναι υπεύθυνος για την παραλαβή πληροφοριών (τις οποίες ζητά, εφόσον επιτρέπεται), τις οποίες αναλύει και τις διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές.

Οι χρηματοοικονομικές αυτές πληροφορίες σχετίζονται με:

(i) με ύποπτα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες με πιθανή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ή

(ii) αιτήματα που σχετίζονται με την εφαρμογή ή την ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας μιας χώρας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ξέπλυμα χρήματος και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας²³.

5.3.2 MONEYVAL

Το 1997, το Συμβούλιο της Ευρώπης ίδρυσε την Select Committee

²³ <http://www.egmontgroup.org>

of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures (PC-R-EV) η οποία ήταν μια επιτροπή εμπειρογνομόνων για την αξιολόγηση αντιμέτρων για το ξέπλυμα παράνομου χρήματος και λειτουργούσε ως υπό επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εγκληματική δραστηριότητα (CDPC, για Comité Européen Pour les Criminels Problèmes).

Οι λειτουργίες της PC-R-EV ρυθμίζονταν από τις γενικές διατάξεις του ψηφίσματος Res (2005) 47.

Το 2002, το όνομα της επιτροπής άλλαξε σε επιτροπή εμπειρογνομόνων για την αξιολόγηση των μέτρων κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με τη συντομογραφία Moneyval, με το αιτιολογικό ότι η «συντομογραφία «PC-R-EV» δεν εκφράζει το στόχο των δραστηριοτήτων της επιτροπής με αρκετή σαφήνεια».

Κατά τη συνεδρίασή τους της 13ης Οκτωβρίου 2010, η Επιτροπή Υπουργών ενέκρινε με ψήφισμά την αναβάθμιση της Moneyval, από την 1η Ιανουαρίου 2011, σε ένα «ανεξάρτητο μηχανισμό ελέγχου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που να λογοδοτεί απευθείας στην Επιτροπή Υπουργών»²⁴.

5.3.3 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Στις 30/9/2013 ο Min Zhu, αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος του ΔΝΤ ανέφερε:

«το ξέπλυμα χρήματος και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελούν οικονομικά εγκλήματα με οικονομικές επιπτώσεις. Μπορούν να απειλούν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα μιας χώρας ή την εξωτερική σταθερότητα της γενικότερα. Η αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η

²⁴ www.coe.int/moneyval

καταπολέμηση της χρηματοδότησης των καθεστώτων τρομοκρατίας είναι απαραίτητη για την προστασία της ακεραιότητας των αγορών και του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού πλαισίου, καθώς βοηθούν στην άμβλυση των παραγόντων που διευκολύνουν την οικονομική κατάχρηση. Η δράση για την πρόληψη και την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ανταποκρίνεται έτσι όχι μόνο σε μια ηθική επιταγή, αλλά και σε μια οικονομική αναγκαιότητα.»

Η χρηματοδότησης της τρομοκρατίας περιλαμβάνει την αύξηση και την επεξεργασία κονδυλίων με σκοπό την προμήθεια των τρομοκρατών με πόρους προκειμένου να είναι σε θέση να πραγματοποιούν επιθέσεις τους.

Αν και οι τρόποι που χρησιμοποιούνται για τι ξέπλυμα χρήματος διαφέρουν, συχνά εκμεταλλεύονται τα ίδια τρωτά σημεία στα χρηματοπιστωτικά συστήματα που επιτρέπουν την ανωνυμία και την αδιαφανή εκτέλεση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

Το 2000, το ΔΝΤ ανταποκρίθηκε στις εκκλήσεις της διεθνούς κοινότητας να διευρύνει το έργο του στον τομέα της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος.

Μετά τα τραγικά γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, το ΔΝΤ εντείνει την δραστηριότητά του ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος (Anti Money Laundering (AML) επεκτείνοντας στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Το 2009, το ΔΝΤ δημιούργησε ένα ταμείο με σκοπό τη χρηματοδότηση για δράσεις ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Την 1η Ιουνίου 2011, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ συζήτησε έκθεση σχετικά με την εξέλιξη του προγράμματος για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας κατά τα τελευταία πέντε χρόνια και έδωσε κατευθύνσεις προόδου για το μέλλον σε αυτόν τον τομέα.

Στις 14 Δεκεμβρίου 2012, εκδόθηκε οδηγία σχετικά με την ένταξη

του προγράμματος για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στον τομέα της επιτήρησης και τις αξιολογήσεις της χρηματοοικονομικής σταθερότητας (FSAs).

Τον Απρίλιο του 2009 , το ΔΝΤ δημιούργησε ένα υποστηρικτικό ταμείο (TTF – Tropical Trust Funds) για τη χρηματοδότηση τεχνικής βοήθειας για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Χώρες όπως η Ελβετία, η Νορβηγία, το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς, το Κουβέιτ, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία, η Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Κορέα και η Γαλλία έχουν δεσμευτεί να παρέχουν συλλογικά 27.300.000 δολάρια σε διάστημα πέντε ετών για τη χρηματοδότησή του ώστε να συμβάλει στην ενίσχυση της προσπάθειας για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Πλέον κράτη σε όλο τον κόσμο χρησιμοποιούν την εμπειρία και την τεχνογνωσία του ΔΝΤ σε τέτοια θέματα.

Το ταμείο έχει προγραμματίσει να εφαρμόσει περίπου 40 έργα τεχνικής βοήθειας σε πάνω από 30 χώρες το τρέχον έτος.

Επιπλέον το ΔΝΤ, ασκεί εποπτεία επί των μελών των «οικονομικών συστημάτων και παρέχει τεχνική βοήθεια προς τις χώρες μέλη του κάτι που είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την αξιολόγηση των χωρών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για την αντιμετώπιση των μηχανισμών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας καθώς και για την ανάπτυξη προγραμμάτων ώστε να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τυχόν ελλείψεις.

Συμπληρωματικά παρέχεται ένα πλαίσιο για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων όπου το ξέπλυμα χρήματος, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και συναφείς εγκλήματα είναι τόσο σοβαρά ώστε να απειλείται η εσωτερική σταθερότητα, η σταθερότητα του ισοζύγιο πληρωμών, η αποτελεσματική λειτουργία του διεθνούς νομισματικού

συστήματος ή η σταθερότητα του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Για την διεθνή κοινότητα αποτελεί προτεραιότητα ο αγώνας κατά του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το ΔΝΤ ανησυχεί ιδιαίτερα για τις πιθανές συνέπειες από το ξέπλυμα χρήματος, από τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας καθώς σχετίζονται με τη διακυβέρνηση των χωρών και επηρεάζουν την ακεραιότητα και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και ευρύτερα της οικονομίας.

Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να υπονομεύσουν την ακεραιότητα και τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, να αποθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις και να στρεβλώνουν τις διεθνείς ροές κεφαλαίων. Μπορούν να έχουν αρνητικές συνέπειες για την οικονομική σταθερότητα μιας χώρας, με αποτέλεσμα την απώλεια της ευημερίας, την αποστράγγιση πόρων από άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, ακόμη και να έχουν αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις σε οικονομίες των άλλων χωρών.

Με τη παγκοσμιοποίηση, οι αρνητικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων αυτών έχουν ισχυρό αντίκτυπο, στην οικονομία και στη σταθερότητα των χωρών.

Το ξέπλυμα χρήματος έχει εκμεταλλευτεί τόσο την πολυπλοκότητα που υπάρχει στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς και τις διαφορές μεταξύ νόμων και των συστημάτων, των εθνικών υπηρεσιών καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σε πολλές περιπτώσεις κάποιες χώρες είναι ιδιαίτερα ελκυστικές έχοντας αδύναμους ή αναποτελεσματικούς ελέγχους όπου επιτρέπουν να διακινούνται κεφάλαια πιο εύκολα χωρίς ανίχνευση. Επιπλέον, το πρόβλημα μιας χώρας μπορεί γρήγορα να εξαπλωθεί και σε άλλες χώρες της περιοχής ή σε άλλα μέρη του κόσμου.

Όταν σε μια χώρα, υπάρχει ισχυρός μηχανισμός αντιμετώπισης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρήματος

ενισχύεται η οικονομική ακεραιότητα και η σταθερότητα, και διευκολύνεται η ένταξη των χωρών στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Παράλληλα ενισχύεται η διακυβέρνηση και η δημοσιονομική διαχείριση της χώρας.

6. ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

6.1 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία της Ιντερπόλ το 2011, μία από τις υποθέσεις που διαλευκάνθηκε από την ίδια και αφορούσε ξέπλυμα χρήματος ήταν η υπόθεση Dracula (σύμφωνα με το επιχειρησιακό όνομα που δόθηκε στην υπόθεση από την Ιντερπόλ).

Η επιχείρηση Dracula στόχευε ρουμανικές ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνταν σε διάφορες χώρες της Ε.Ε. - όπως η Αυστρία, η Δανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία και η Σουηδία μεταξύ άλλων - καθώς και στη Νέα Ζηλανδία, στην Ελβετία και στις ΗΠΑ.

Σύμφωνα με τη ρουμανική Διεύθυνση Ερευνών σε Υποθέσεις Οργανωμένου Εγκλήματος και Τρομοκρατίας (DIICOT), το εγκληματικό αυτό δίκτυο λειτουργούσε από το 2006 προβάλλοντας ψεύτικες προσφορές μέσω του διαδικτύου. Οι εγκληματικές δραστηριότητες που είχε αναπτύξει και μέσα από τις οποίες έκανε και ξέπλυμα χρήματος αφορούσαν, μεταξύ άλλων, ψευδείς πωλήσεις ανύπαρκτων αγαθών σε πελάτες μέσω δικτυακών τόπων εξαπάτησης (spoof websites) ή και νόμιμων δικτυακών τόπων δημοπρασιών (όπως το eBay και άλλοι), ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (web fishing), χρήση πλαστών εγγράφων ταυτότητας για το άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών στο εξωτερικό, χρήση πλαστών πιστωτικών καρτών σε παιχνίδια πόκερ στο διαδίκτυο κ.α..

Για να λαμβάνονται χρήματα από τα θύματα αλλά και την διακίνηση των παράνομων χρημάτων χρησιμοποιούνταν οι υπηρεσίες αποστολής χρημάτων Western Union και MoneyGram ενώ τα μέλη της οργάνωσης άνοιγαν οι ίδιοι λογαριασμούς σε τράπεζες.

Κατά την επιχείρηση εντοπίστηκαν περισσότερα από 800 θύματα και το κόστος της εγκληματικής αυτής δραστηριότητας υπολογίζεται γύρω στο 1 εκατομμύριο ευρώ και συνελήφθησαν συνολικά 31 ύποπτοι²⁵.

6.1.1 Υπόθεση της BBCI (Bank of Credit and Commerce International)

Η BBCI ήταν μία τράπεζα που ξεκίνησε με σκοπό την δραστηριοποίησή της σε χώρες του τρίτου κόσμου. Βασικός της χρηματοδότης ήταν ο σουλτάνος του Αμπού – Ντάμπι αλλά στην συνέχεια συγκέντρωσε και άλλα επενδυτικά κεφάλαια. Μία από τις επιχειρήσεις που επένδυσαν σε αυτήν ήταν και η Bank of America της οποίας το ποσό επένδυσης έφτασε τα 2,5 δις δολάρια.

Η ανάπτυξη της BBCI ήταν ραγδαία και μέχρι το 1985 είχε παρουσία σε 70 χώρες με σύνολο ενεργητικού 20 δις δολάρια. Παράλληλα όμως με την εξέλιξή της άρχισε να αποκτά και την φήμη ότι παρείχε ειδική μεταχείριση σε πολύ πλούσιους πελάτες, όπου τους εξασφάλιζε απόλυτη μυστικότητα, όσον αφορά στην προέλευση, τη διακίνηση και το ύψος των κεφαλαίων τους παγκοσμίως.

Στην συνέχεια οργιάζαν οι φήμες ότι πολλοί από τους πελάτες της είχαν σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και πιθανός την τρομοκρατία. Έτσι άρχισε να κλονίζεται η φερεγγυότητά της και αρκετοί την αποκαλούσαν τράπεζα των απατεώνων και εγκληματιών. Αργότερα αποδείχθηκε ότι συμμετείχε σε πολλές υποθέσεις που αφορούσαν ξέπλυμα χρήματος, απάτες λαθρεμπόριο όπλων κ.α..

²⁵ Γενική έκθεση πεπραγμένων ΕΥΡΩΠΟΛ, 2011

Η BCCI υπήρξε δεκτική και μάλιστα επεδίωκε να αναλάβει πελάτες οι οποίοι θέλανε να ξεπλύνουν κεφάλαια από παράνομες δραστηριότητες.

Η προέλευση των χρημάτων ήταν γνωστή στους μάνατζερ της τράπεζας π.χ. ότι οι καταθέσεις αφορούσαν χρήματα από εισπράξεις ναρκωτικών και αυτοί με τη σειρά τους ενθάρρυναν να φέρνουν περισσότερα χρήματα χωρίς να τηρούνται οι υποχρεώσεις του νόμου για την εξακρίβωση στοιχείων ταυτότητας, της αρχειοθέτησεως των στοιχείων αυτών και της υποβολής αναφορών στις αρμόδιες αρχές.

Αυτή ακριβώς η κουλτούρα μετέβαλλε τη BCCI σε άδυτο των λαθρεμπόρων ναρκωτικών, όπλων, καθώς και άσυλο τρομοκρατών, απατεώνων, μεγάλων φοροφυγάδων κ.α.

Η απάτη αποκαλύφθηκε όταν οι επικεφαλής της Operation C. Chase άνοιξαν λογαριασμό στη BCCI του Παναμά με σκοπό να ανακαλύψουν τη διόδευση των ναρκοδολλαρίων πριν καταλήξουν στην Κολομβία ως προϊόν δήθεν εξαγωγής προϊόντων από τη χώρα αυτή.

Το ξεκίνημα της παγιδεύσεως έγινε κατά τα μέσα Οκτωβρίου 1987 όταν οι λαθρέμποροι της κοκαΐνης παρέδωσαν σε τρεις δόσεις στους μυστικούς πράκτορες μετρητά συνολικού ύψους 2,3 εκ. δολαρίων για να αρχίσει η διαδικασία του ξεπλύματος. Αυτοί κατέθεσαν τα χρήματα σε τράπεζα του Νητρώιτ και από εκεί τα μετέφεραν με τηλεγραφικό έμβασμα σε τράπεζα της Florida. Στη συνέχεια τα ναρκοδολάρια αυτά μεταφέρθηκαν με επιταγές στον λογαριασμό που είχε ανοιχθεί στη BCCI Παναμά. Ακολούθησε ανάληψη ποσών αυτών από τους Κολομβιανούς με την εξαργύρωση επιταγών εκδόσεως των τελευταίων.

Ελεγκτικές εκθέσεις έδειξαν ότι η BCCI ήταν σε θέση και διακινούσε ταυτόχρονα κεφάλαια υπηρεσιών κατασκοπείας πολλών χωρών, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, του Ισραήλ, του Πακιστάν, την Κίνα, τη Σαουδική Αραβία και του Πακιστάν.

Η περίπτωση της τράπεζας αυτής υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες απάτες στην τραπεζική ιστορία. Παραμένει το γεγονός ότι οι κανόνες

εποπτείας επί των διεθνών τραπεζών ήταν αδικαιολόγητα ανεπαρκείς αφού ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα οι κεντρικές τράπεζες δεν αντιλήφθηκαν τίποτα και χρειάστηκε η μεγάλη συμβολή των αμερικανικών διωκτικών αρχών για να αρχίσει να ξετυλίγεται το νήμα²⁶.

6.1.2 Υπόθεση Αλέξανδρου Αγγελόπουλου

Από τις πιο γνωστές υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος που είδαν το φως της δημοσιότητας αφορά στον επιχειρηματία κο Αλέξανδρο Αγγελόπουλο ο οποίος έχει ήδη καταδικαστεί εκτίοντας ποινή πολυετούς κάθειρξης για μεταφορά 5,4 τόνων κοκαΐνης.

Το Κακουργιοδικείο Θεσσαλονίκης επιπλέον του επέβαλε Ποινή κάθειρξης 16 ετών για νομιμοποίηση 36 εκατ. ευρώ μέσω τζόγου αφού κρίθηκε ένοχος για ηθική αυτουργία σε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,

Κατηγορούμενοι για την ίδια υπόθεση ήταν ο γαμπρός του και μία ιδιοκτήτρια πρακτορείου στο Λιτόχωρο Πιερίας. Ο πρώτος καταδικάστηκε σε κάθειρξη 10 ετών και η δεύτερη σε κάθειρξη έξι ετών. Το δικαστήριο έδωσε στους δύο τελευταίους το δικαίωμα να μείνουν ελεύθεροι μέχρι το εφετείο υπό την προϋπόθεση καταβολής 30.000 ευρώ.

Η υπόθεση αποκαλύφθηκε το καλοκαίρι του 2004 όταν φορτίο ναρκωτικών εντοπίστηκε σε πλοίο συμφερόντων του στα ανοιχτά του Γιβραλτάρ. Αναλυτικότερα κατά τις έρευνες των διωκτικών αρχών να βρεθούν τα χρήματα από τη διακίνηση ναρκωτικών που έκανε ο Έλληνας επιχειρηματίας, ο οποίος το διάστημα εκείνο βρισκόταν ήδη στις φυλακές, διαπιστώθηκε ότι στην κατοχή της ιδιοκτήτριας του πρακτορείου βρέθηκε σχεδόν μισό εκατ. ευρώ σε χαρτονομίσματα, που, όπως διαπιστώθηκε, ήταν «μουχλιασμένα», καθότι «θαμμένα», κατά το κατηγορητήριο, στο έδαφος.

²⁶ (Τραγάκης, 2009 Οργανωμένο Έγκλημα & Ξέπλυμα Χρήματος - Περογιάννη, 2010 Ξέπλυμα Βρώμικου χρήματος)

Ο γαμπρός του κου Αλ. Αγγελόπουλου, σύμφωνα με το παραπεμπτικό βούλευμα, έπαιξε σε διάστημα πέντε μηνών, από τον Ιούνιο μέχρι το Νοέμβριο του 2006, από πρακτορείο του Λιτοχώρου και για λογαριασμό του επιχειρηματία, ποσό ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να νομιμοποιήσει τα χρήματα που ήταν προϊόν εγκληματικής δράσης. Ο ίδιος ομολόγησε ότι στοιχημάτιζε σε αγώνες ποδοσφαίρου, φτάνοντας να κερδίζει πάνω από 15 εκατ. ευρώ, τα οποία όμως, όπως είπε, έχασε στη συνέχεια. «Είμαστε άρρωστοι με το στοίχημα», είπε, ενώ προκειμένου να δικαιολογήσει την περίεργη ποιότητα των χαρτονομισμάτων, απολογήθηκε ότι έβαζε τα κερδισμένα χρήματα στο μπάνιο, ακόμη και στο ψυγείο²⁷.

Σύμφωνα με πόρισμα του τότε ΣΔΟΕ, (Τμήμα Δίωξης Ναρκωτικών και Όπλων) ότι ένα σημαντικό τμήμα της ΟΠΑΠ Α.Ε., τουλάχιστον κατά τη διετία 2002-2004, είχε μετατραπεί σε πλυντήριο μαύρου χρήματος αφού συνεργάτες του Κου Αγγελόπουλου αγόραζαν κερδισμένα δελτία του ΟΠΑΠ χωρίς ποτέ να έχουν παίξει, με τα οποία έπαιρναν βεβαιώσεις κερδών από υπαλλήλους του οργανισμού, με αποτέλεσμα να νομιμοποιούν τα ύποπτης προέλευσης ποσά.

Όσον αφορά το ξέπλυμα, αρκεί να αναφέρουμε ότι, όπως αναφερόταν στο πόρισμα, υπάλληλοι της ΟΠΑΠ Α.Ε. είχαν χορηγήσει σε συνεργάτη του Αγγελόπουλου, μόνο σε μία ημέρα και χωρίς τον απαιτούμενο έλεγχο, βεβαίωση κέρδους στον Κου Αγγελόπουλο με μία αίτηση στην οποία επισυνάπτονταν 4.130 κερδισμένα δελτία.

Ο κος Αγγελόπουλος, σύμφωνα με το πόρισμα, από το 2002 έως το 2004 νομιμοποίησε παράνομα έσοδα περίπου 10 εκατομμυρίων ευρώ και περίπου άλλα τόσα νομιμοποίησε η ομάδα που δούλευε γι' αυτόν σ' ολόκληρη την Ελλάδα, μέσω της ΟΠΑΠ Α.Ε.

Τα χρήματα -σύμφωνα με τις δικτυικές αρχές- προέρχονταν από

²⁷ http://www.enikos.gr/society/190538,Katadikasthke_o_Alexandros_Aggeloylos.html

εμπορία δεκάδων τόνων κοκαΐνης, τους οποίους μετέφερε με αλιευτικά σκάφη από τις ακτές της Βραζιλίας προς τις χώρες της Ευρώπης²⁸.

6.1.3 Σκάνδαλο Siemens στην Ελλάδα

Το σκάνδαλο Siemens στην Ελλάδα είναι μια υπόθεση που αφορά σε ενδεχόμενο χρηματισμό Ελλήνων πολιτικών και στελεχών δημόσιων οργανισμών, όπως ο ΟΤΕ, από την γερμανική εταιρεία Siemens, σχετιζόμενο με συμβάσεις προμήθειας υλικών, υπηρεσιών και συστημάτων στο Ελληνικό Δημόσιο.

Η υπόθεση ερευνάται από το 2008, τόσο από την ελληνική Δικαιοσύνη, όσο και από μια εξεταστική επιτροπή του Ελληνικού Κοινοβουλίου, σε συνεργασία με τις γερμανικές δικαστικές αρχές του Μονάχου.

Το σκάνδαλο αποκαλύφθηκε όταν έγινε γνωστό στη Γερμανία ότι η Siemens χρημάτιζε πολιτικούς σε διάφορες χώρες για να εξασφαλίσει συμβόλαια, 1,3 δις ευρώ μεταξύ των ετών 1990 και 2006. Στελέχη της Siemens έχουν ισχυριστεί ότι συνολικά το ποσόν των 100 εκατομμυρίων μάρκων είχε δοθεί σε Έλληνες.

Τα χρήματα φαίνεται να διοχετεύτηκαν από κρυφά ταμεία της Siemens και μέσω υπεράκτιων (offshore) εταιρειών να έφταναν στους τελικούς αποδέκτες τους. Ο κύριος διαχειριστής των χρημάτων αυτών φαίνεται να είναι ο τότε διευθύνων σύμβουλος της Siemens Ελλάδος, Μιχάλης Χριστοφοράκος, καθώς και ο πρώην διευθυντής τηλεπικοινωνιών της Siemens Ελλάδος, Πρόδρομος Μαυρίδης.

Ο Χριστοφοράκος διέφυγε στην Γερμανία στις 15 Δεκεμβρίου 2007 και δικάστηκε από την γερμανική Δικαιοσύνη, ενώ εντάλματα έκδοσής του

²⁸ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=97109>, Ελλάδα και παγκόσμιο πλυντήριο

στην Ελλάδα απορρίφθηκαν από την γερμανική Δικαιοσύνη.

Μέχρι στιγμής τα παρακάτω πρόσωπα έχουν ομολογήσει την λήψη χρημάτων από τα ταμεία της Siemens:

Ο Θεόδωρος Τσουκάτος παραδέχτηκε τον Ιούνιο του 2008 ότι το 1999 έλαβε ένα εκατομμύριο μάρκα. Υποστηρίζει πως τα χρήματα αυτά σταδιακά μπήκαν στα ταμεία του ΠΑΣΟΚ, κάτι που όμως ακόμη δεν έχει αποδειχτεί.

Ο Τάσος Μαντέλης παραδέχτηκε τον Μάιο του 2010 ότι το 1998 και το 2000 έλαβε 200.000,00 και 250.000,00 μάρκα αντίστοιχα. Για το πρώτο ποσό κατονόμασε την Siemens ενώ για το δεύτερο δήλωσε ότι δεν γνωρίζει την προέλευσή τους. Από τις 27 Μαΐου 2010 έχει απαγορευτεί στον Τάσο Μαντέλη η έξοδος από την χώρα. Το αδίκημα της δωροδοκίας έχει παραγραφεί, όμως υπάρχει περίπτωση ότι θα δικαστεί για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα²⁹.

6.2 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Ελλάδα καταλαμβάνει στην 29η θέση παγκοσμίως, και την 1η μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη λίστα με τα κράτη που θεωρούνται επιρρεπή στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Η σχετική κατάταξη προέρχεται από τη λίστα που εξέδωσε το Basel Institute on Governance, που αποτελεί ανεξάρτητο μη κερδοσκοπικό οργανισμό και εδρεύει στην Ελβετία και ειδικεύεται στον τομέα πρόληψης της διαφθοράς της δημόσιας διοίκησης, της εταιρικής διακυβέρνησης, στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου και στην ανάκτηση των κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων.

²⁹ www.el.wikipedia.org

Με χαμηλότερο δείκτη το 0 και υψηλότερο το 10 (για την πλέον διεφθαρμένη χώρα) και μετρώντας αντίστροφα, η Ελλάδα με βαθμολογία 6,78 κατατάσσεται στην 29η θέση παγκοσμίως.

Στην πρώτη θέση βρίσκεται το Ιράν με βαθμολογία 8,57 και ακολουθούν: Κένυα, Καμπότζη, Αϊτή, Τατζικιστάν, Μάλι, Ουγκάντα, Παραγουάη, Μπελίζ, Ζάμπια, Μπούρκινα Φάσο, Αργεντινή, Λιβερία, Υεμένη, Βολιβία, Νιγηρία, Δομινικανή Δημοκρατία, Νιγηρία, Ζιμπάμπουε, Τανζανία, Κομόρες, Πράσινο Ακρωτήριο, Σιέρα Λεόνε και Εκουαδόρ.

Η επόμενη ευρωπαϊκή χώρα μετά την Ελλάδα είναι το Λουξεμβούργο στη θέση 49 με βαθμολογία 6,17. Η Γερμανία βρίσκεται στη θέση 68 με βαθμολογία 5,8. Η Ελβετία στη θέση 71 με βαθμολογία 5,78, η Αυστρία στη θέση 74 με 5,74, η Ιταλία στη θέση 89 με 5,49, η Αλβανία στη θέση 90 με 5,48 και η Ισπανία στη θέση 104 με 5,15 ενώ η Κύπρος βρίσκεται στη θέση 114 μεταξύ των 144 χωρών της λίστας, με βαθμολογία 4,93 και η Πορτογαλία στη θέση 130 με 4,28. Στην τελευταία θέση (άρα την πρώτη στην καταπολέμηση του ξεπλύματος) βρίσκεται η Νορβηγία με βαθμολογία 2,36³⁰.

Χώρα	Συνολική βαθμολογία	Χώρα	Συνολική βαθμολογία
1. Ιράν	8,57	68. Γερμανία	5,80
2. Κένυα	8,49	74. Αυστρία	5,74
3. Καμπότζη	8,46	79. Ρωσία	5,66
4. Αϊτή	8,16	87. Νότια Κορέα	5,55
5. Τατζικιστάν	8,12	89. Ιταλία	5,49
12. Αργεντινή	7,35	104. Ισπανία	5,15
28. Ναμίμπια	6,80	109. Ολλανδία	5,03
29. Ελλάδα	6,78	114. Κύπρος	4,93
33. Βενεζουέλα	6,62	121. Μ.Βρετανία	4,66
35. Λίβανος	6,62	125. Ιρλανδία	4,52
45. Ην.Αρ.Εμιράτα	6,32	132. Βέλγιο	4,22
49. Λουξεμβούργο	6,17	133. Μάλτα	4,22
50. Συρία	6,11	134. Ισλανδία	4,18
51. Κουβέιτ	6,10	135. Γαλλία	4,14
58. Τουρκία	5,99	143. Εσθονία	3,28
64. Ιαπωνία	5,88	144. Νορβηγία	2,36

³⁰ imerisia.gr

■ Υψηλός κίνδυνος ■ Μεσαίος κίνδυνος ■ Χαμηλός κίνδυνος

Πηγή: Basel Institute of Governance

Η FATF, σε συνέχεια των πρωτοβουλιών της για την προστασία του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος από τους κινδύνους που ελλοχεύει η χρησιμοποίησή του για σκοπούς ξεπλύματος χρήματος ή και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κατόπιν της Ολομέλειας που έλαβε χώρα στο Παρίσι, εξέδωσε στις 18 Οκτωβρίου 2013 δημόσια ανακοίνωση σχετικά με τις χώρες που εμφανίζουν στρατηγικές αδυναμίες στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Στο πρώτο μέρος της Δημόσιας Ανακοίνωσης, η FATF καλεί τα μέλη της να εφαρμόσουν αντίμετρα με σκοπό την προστασία του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος από τους σημαντικούς κινδύνους που εμφανίζουν το Ιράν και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας.

Στο δεύτερο μέρος προσδιορίζονται οι χώρες, οι οποίες είτε δεν έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην αντιμετώπιση των στρατηγικών αδυναμιών τους αναφορικά με το ξέπλυμα και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, είτε δεν έχουν δεσμευτεί επίσημα στην υλοποίηση ενός σχετικού σχεδίου δράσης σε συνεργασία με τη FATF, ως εξής: Αλγερία, Εκουαδόρ, Αιθιοπία, Ινδονησία, Κένυα, Μυανμάρ, Πακιστάν, Συρία, Τανζανία, Τουρκία, Υεμένη. Η FATF καλεί τα μέλη της να λάβουν υπόψη τους κινδύνους που σχετίζονται με τις αδυναμίες που εμφανίζει καθεμιά από τις ανωτέρω χώρες.

Επίσης, αναφέρεται ότι η FATF και οι περιφερειακοί φορείς (FSRBs) θα συνεχίσουν να συνεργάζονται και να υποβάλουν αναφορά για την πρόοδο που έχουν σημειώσει στην αντιμετώπιση των αδυναμιών που παρουσιάζουν οι εξής χώρες: Αφγανιστάν, Αλβανία, Αγκόλα, Αντίγκουα &

Μπαρμπούντα, Αργεντινή, Μπαγκλαντές, Καμπότζη, Κούβα, Ιράκ, Κουβέιτ, Κιργιστάν, Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος, Ναμίμπια, Νεπάλ, Νικαράγουα, Σουδάν, Τατζικιστάν, Βιετνάμ και Ζιμπάμπουε και να εφαρμόσουν πιστά και εντός του καθορισμένου χρονοδιαγράμματος τα συμφωνηθέντα Σχέδια Δράσης.

Τέλος, αναφέρεται ότι η Μογγολία δεν παρουσίασε καμία πρόοδο αναφορικά με το πρόγραμμα δράσης που συμφωνήθηκε με τη FATF, ενώ οι χώρες Μαρόκο και Νιγηρία σημείωσαν σημαντική πρόοδο και δεν θα υπόκεινται πλέον στη διαδικασία παρακολούθησης συμμόρφωσης που εφαρμόζει η FATF.

6.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων υπάρχει κοινωνικό και πολιτικό κόστος το οποίο μπορεί να είναι ιδιαίτερα σοβαρό, αν το φαινόμενο αφεθεί ανεξέλεγκτο ή αντιμετωπίζεται αναποτελεσματικά. Τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες είναι ένα φυσικό υποπροϊόν της οικονομικής απάτης. Ταυτόχρονα όμως, μερικές φορές, η απάτη είναι επίσης μια συνέχεια, των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και αυτό συμβαίνει όταν η απάτη η ίδια χρηματοδοτείται από τα έσοδα του προγενέστερου εγκλήματος.

Τα οργανωμένα συνδικάτα εγκλήματος μπορούν να διεισδύσουν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και να αποκτήσουν τον έλεγχο των μεγάλων τομέων της οικονομίας μέσω επενδύσεων. Έχουν την δυνατότητα να δωροδοκούν αξιωματούχους του δημοσίου ακόμα και τις ίδιες τις κυβερνήσεις. Κάτι τέτοιο έχει ως αποτέλεσμα η διαφθορά και το ξέπλυμα να συμβαδίζουν και να είναι αλληλοεξαρτώμενα.

Η επιρροή του οργανωμένου εγκλήματος στον οικονομικό και πολιτικό τομέα μπορεί να αποδυναμώσει τον κοινωνικό ιστό, τα ηθικά πρότυπα και τελικά τους δημοκρατικούς θεσμούς της κοινωνίας.

Ωστόσο, αυτό που είναι ίσως το πλέον σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ξέπλυμα χρήματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την εγκληματική δραστηριότητα που το προκάλεσε. Το ξέπλυμα χρήματος επιτρέπει την εγκληματική δραστηριότητα να συνεχιστεί. Αποτελεί την δυναμική που επιτρέπει την εγκληματική δραστηριότητα να αναπτυχθεί και να επεκταθεί.

Αυτή η διαδικασία της διοχέτευσης των παράνομων κεφαλαίων στις ροές των καθαρών κεφαλαίων, και η ενσωμάτωσή τους στο κανονικό επιχειρηματικό περιβάλλον μειώνουν τις πιθανότητες για τον έλεγχο καθώς και για την εξάλειψη του φαινομένου.

Παρά το γεγονός ότι το ξέπλυμα χρήματος είναι μια απειλή για την καλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μπορεί επίσης να

είναι η αχίλλειος πτέρνα της εγκληματικής δραστηριότητας.

Κατά τις έρευνες που αφορούν στην καταπολέμηση της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας, συχνά μέσω αρχείων που περιέχουν οικονομικές συναλλαγές αποκαλύπτονται κρυμμένα περιουσιακά στοιχεία που πολλές φορές οδηγούν στον προσδιορισμό της ταυτότητας των εγκληματιών ή της εγκληματικής οργάνωσης που εμπλέκονται.

Όταν τα κεφάλαια που προέρχονται από ληστεία, εκβίαση, κατάχρηση ή απάτη, αναζητούνται κατά την διάρκεια μιας έρευνας, η έρευνα που προσανατολίζεται στο ξέπλυμα αυτών των χρημάτων είναι συχνά ο μόνος τρόπος για να εντοπιστούν τα κλεμμένα κεφάλαια.

Ουσιαστικά, έχοντας ως στόχο το ξέπλυμα χρήματος από εγκληματική δραστηριότητα με την επίτευξη αυτού καταφέρεται ένα καίριο χτύπημα στο οργανωμένο έγκλημα.

Στερώντας το οργανωμένο έγκλημα από τα παράνομα κέρδη ουσιαστικά του στερείς τους οικονομικούς του πόρους στους οποίους στηρίζεται η εγκληματική δραστηριότητά του. Κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς την πλήρη παγκόσμια συνεργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Financial Action Task Force, 1996-1997 Report on Money Laundering Typologies.
- Financial Action Task Force, Annual Report 1989-1990 on Money Laundering.
- Fisher, J. (2002) Recent International Developments in the Fight Against Money Laundering, *JBL*, 3 : 67.
- Fisher, J. (2002) Recent International Developments in the Fight Against Money Laundering, *JBL*, 3 : 67
- Gilmore C. William , International Efforts to Combat Money Laundering, (1992 Grotius Publications, Cambridge)
- Johnson, J. and Desmond Lim, Y.C. (2002) Money Laundering: Has the FATF Made a Difference? *Journal of Financial Crime*, 10 : 7.
- Lilley Peter, Dirty Dealing: The Untold Truth about Global Money Laundering,(2000 Kogan Page Limited, London)
- Masciandaro, D. (1999) Money laundering: the economics of regulation (1999) 7 *European Journal of Law and Economics*, 7 : 225.
- Maltz, M. (1990) 'Defining organized crime' *Measuring the effectiveness of organized crime control efforts*. Chicago : OICJ
- Masciandaro, D. (2006) Offshore centers post 9/11 : economics and politics, *Journal of Money Laundering Control* , 9 (4) : 365.
- Morris – Cotterill, Think Again: Money Laundering, 2001
- N.C. DeAssis & S.M. Yikona, Financial Sector Development and Money Laundering, (1996 Mission Press, Zambia)
- Quirk J Peter, Macroeconomic Implications of Money Laundering, IMF working paper, 1996
- Robinson, J. (1995) The Laundrymen: Inside the World's Third Largest Business. London : Pocket Books

- Sandeep Savla, Money Laundering and Financial Intermediaries, (2001 Kluwer Academic Publishers Group, Dordrecht)
- Stessens Guy, Money Laundering, (2000 Cambridge University Press, Cambridge)
- Temple Peter, Essential Elements of the Prevention of Money Laundering, (2001 Securities Institute Washington DC)
- Unger B, D. Masciandaro, E. Takats. Black Finance- The Economics of MoneyLaundering, Utrecht University 2007
- Walker John, (2007), Measuring Global Money Laundering, Paper presented at the conference „Tackling Money Laundering“, University of Utrecht, Utrecht, Netherlands, November 2007.
- Walker John, Unger Brigitte, (2009), Measuring Global Money Laundering: “The Walker Gravity Model”, Review of Law & Economics, vol. 5, iss. 2, art. 2, pp. 821-853.
- Αγγελόπουλος Π. Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη 2008
- Βεδεράκη Ευτυχία, Πρόληψη και αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, 2010
- Δημήτραινας Γ. Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Ζητήματα Εφαρμογής του ν. 2331/1995, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2002
- Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας & Ελέγχου της Περιουσιακής Κατάστασης, Ετήσια Έκθεση 2011
- ΕΥΡΩΠΟΛ Γενική έκθεση πεπραγμένων, 2011
- Θάνου Ελένη, Φουντουκίδης Αλέξανδρος, (2008), Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
- Ζησιάδης Β. Η Οικονομική Εγκληματικότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001

- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Το ποινικό δίκαιο στην Ε.Ε.: σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης, εκδ. Σάκκουλα 2003
- Κάτσιος Σ. Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Εκδόσεις Σάκκουλα 1998
- Λυδάκης Εμμανουήλ Αστυνόμος Α', Το οργανωμένο έγκλημα
- Μοσχόπουλος Άγγελος, Κώτσιος Τριαντάφυλλος, Λιμπερόπουλου Ουρανία,(2009) Ξέπλυμα Χρήματος Πρόληψη & Καταστολή Εφαρμογής του ν.2331/1995, εκδόσεις "ΔΕΔΕΜΑΔΗΣ"
- Νικολούδης Π., Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Ποιν.Χρον. 2000
- Παύλου Στέφανος, Δημήτραινας Γιώργος, (2009) Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση, εκδόσεις "ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ"
- Περογιάννη Αργυρώ, Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, 2010
- Πρινωτάκη Μαρία, Διεθνής Τρομοκρατία, Ξέπλυμα Χρήματος & OFCs, 2008
- Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβε, Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία, έκδοση Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Τραγάκης Γ. Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1998
- Τραγάκης Γεώργιος, Οργανωμένο Έγκλημα & Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος (2009)
- Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, Εγκύκλιος Διοίκησης Νο 16, Αθήνα 2004.
- Τσιρίδης Πολυχρόνης Π. «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2009
- Χαραλαμπίδου Δήμητρα, Οι υπεράκτιες εταιρίες & το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, 2012
- Χατζησπύρου Γεώργιος, Ξέπλυμα Χρήματος, 2010
- Χρυσόγελος Νίκος, Οργανωμένο έγκλημα, διαφθορά και μαύρο

χρήμα κοστίζουν, 2013

- Εφημερίς της Κυβερνήσεως αρ. φύλλου Α 166, 15/08/2008
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως αρ. φύλλου 305, 13/12/2005
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως αρ. φύλλου 158/20.09.2010
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως αρ. φύλλου 1705/18.08.2009
- Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Νοεμβρίου 2006
- Συμβούλιο Ε.Ε., απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ, 26/6/2001
- Οδηγία 91/308/ΕΟΚ
- <http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?lang=el>
- <http://www.fatf-gafi.org>
- http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/smn
- <http://www.themoneylaundering.com>
- <http://www.imolin.org>
- <http://www.bankofgreece.gr>
- <http://www.hba.gr>
- <http://www.naftemporiki.gr>
- <http://www.kathimerini.gr>
- <http://en.wikipedia.org>
- <http://gr.wikipedia.org>
- <http://www.enet.gr>
- <http://www.capital.gr>
- <http://tiresias-press.blogspot.com>
- <http://www.imf.org>
- <http://www.anti-moneylaundering.org>
- <http://www.europarl.europa.eu>
- <http://people.exeter.ac.uk/watupman/undergrad/ron/macroeconomic.htm>
- <http://money.howstuffworks.com/money-laundering2.htm>
- <http://www.egmontgroup.org/about>

- <http://www.astynomia.gr>
- <http://trapezikodikaio.blogspot.gr>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://intermf.gr>
- <http://www.counermoneylaundering.com>
- <http://www.laundryman.u-net.com/home.htm>
- <http://www1.oecd.org/fatf>
- http://www.undcp.org/money_laundering.html
- <http://www.globalpolicy.org/nations/corrupt/laundering/2001/0402eu.html>
- <http://www.eurunion.org/news/press/2001/2001088.html>
- <http://www.worldbank.org>
- <http://www.fbi.gov>
- <http://www.enikos.gr>
- <http://www.treas.gov>
- www.coe.int/moneyval
- <http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au>
- <http://www.state.gov>